Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

EEN FOR ALLE – ALLE FOR EEN

AABENRAA FRIVILLIGE BRANDVÆRN
I HUNDREDE ÅR

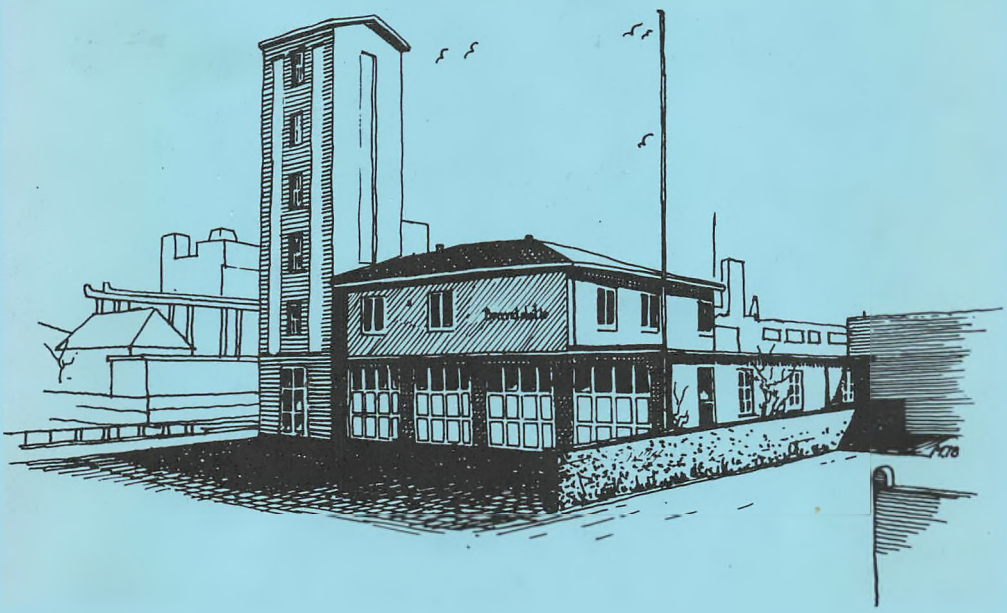

EEN FOR ALLE
ALLE FOR EEN

EEN FOR ALLE – ALLE FOR EEN

AABENRAA FRIVILLIGE BRANDVÆRN
I HUNDREDE ÅR

EEN FOR ALLE – ALLE FOR EEN

AABENRAA FRIVILLIGE BRANDVÆRN
I HUNDREDE ÅR

1878 18. juli 1978

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Forord	5–12
Onde tider med mange brande	13
Det frivillige Brandværn i Aabenraa en realitet	23
Nationale brydninger	39
Kun seks brandkaptajner i de forløbne år	47
Brande gennem tiderne	58
Aabenraa frivillige Brandværn i jubilæumsåret	67

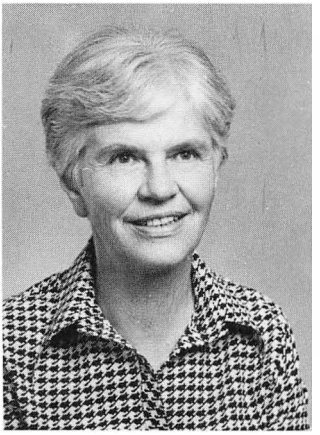

Borgmester
Camma Larsen-Ledet

I det godes tjeneste

Aabenraa frivillige Brandværn fylder 100 år. Der er næppe tal på, hvor mange mænd der igennem de mange år har været engageret i værnet, men det er mange. Alle har de været besjælet af vilje og evne til at hjælpe andre, til at udføre det meget krævende arbejde, som en brandslukning kan være.

Når et brandværn rykker ud, lyder der i vore dage ved større brande eller ved brand i et tætbefolket eller brandfarligt område sirenehyl. Engang indgød lyden mig ubehag, den var et varsel om noget ondt under udvikling. Senere lærte jeg, at det modsatte også måtte med ind i billedet for at fuldende det. Samtidig med at sirenen går i gang, er en række frivillige i fuld fart under vejs ud fra en idealistisk og humanistisk indstilling at gå i redningsaktion. De vil det gode.

Uendelig meget er reddet igennem de 100 år, og der skal derfor fra bystyret lyde stor TAK til de mange frivillige for dåd, for hurtig og effektiv handling.

Professor,
dr. phil. Troels Fink

Aabenraa frivillige Brandværns 100 års jubilæum kalder mange minder frem. Mine første erindringer går tilbage til verdenskrigen 1914-18. Da var der meget stille, ja næsten dødt i Aabenraa; ingen huse blev bygget, og trafikken var indskrænket til et minimum. På denne baggrund af stilhed forstår man, hvilken sensation det var, når brandhornet lød gennem gaderne, og man søgte at få at vide, hvor der var ildløs.

I Nygade brændte i 1918 smedjen til Mahlers læderfabrik, nu glødelampefabrikken; det var natlig brand af stor uhyggevirkning, ikke mindst for naboskabet, hvortil jeg hørte. Vi vågnede eller blev alle vækkede, og fra vinduerne på Klinkbjerg nr. 1 kunne man se de vældige luer og se gnisterne fyge mod den natsorte himmel.

Næste morgen kom min ældre broder ind fra gaden og sagde, at slangerne lå der endnu. Nu kendte jeg dengang kun udtrykket slanger i ordets zoologiske betydning, så min skuffelse var stor ved at opdage, at det drejede sig om nogle slatne gummislanger, der lå i rendestenen, udmattede efter de natlige anstrengelser. Men da gik Aabenraa frivillige

Brandværns betydning for alvor op for mig. Jeg mindes mange af medlemmerne, bedst husker jeg den gamle Pankoke, skomager Røhlk og malermester Nielsen (den nuværendes bedstefar). I hans butik i Ramsherred hang både uniformsjakken samt hjelmen og bæltet fremme, så han lynhurtigt kunne iføre sig munderingen og rykke ud, når hornet gjaldede. Det virkede meget effektivt.

Den næste opsigtsvækkende brand ramte den gamle mølle ved Sønderport få dage efter genforeningsfestlighederne i 1920. Der blev taget et fotografi af møllen, da dens tømmerkonstruktion glødende fremtrådte, som var det en illumination. Fotografiet blev solgt i byens boghandler.

Det er meget værdifuldt, at brandværnets historie fastholdes i dette skrift. Brandværnet har været et bestemmende træk i byens billede, en del af dens væsen og et udtryk for borgernes fællesskab og ansvarsfølelse. Vi omfatter det med anerkendelse og taknemmelighed og håber, at det også i fremtiden må være parat, når det gælder, men tillige at der kun sjældent må blive brug for det.

Politimester,
formand for
Brandkommissionen,
Iver Møller

I Sønderjylland udgør de frivillige brandværn en naturlig og nødvendig del af samfundsstrukturen.

Hvad man i det øvrige land skal betale for, får man her gratis - uden at betale timeløn.

De frivillige brandværn - og det gælder i allerhøjeste grad Aabenraa frivillige Brandværn - har gennem årene ved brand vist hurtighed, dygtighed og effektiv indsats.

På denne baggrund har man kunnet overbevise de bevilgende kommunale myndigheder om, at det er nødvendigt, og at det kan lønne sig at forsyne brandværnet med godt og stabilt materiel.

Brandværnenes levedygtighed er betinget af godt kammeratskab og effektiv indsats.

Aabenraa frivillige Brandværn er med sine 100 år og med sin dygtighed og effektivitet et lysende eksempel på, hvad et brandværn kan nå og medvirker herved til, at effektive brandværn kan leve endnu mange årtier i Sønderjylland.

Brandinspektør,
brandkaptajn
Helmuth E. Asmussen

Een for alle - alle for een har nu i 100 år været Aabenraa frivillige Brandværns motto - måtte dette endnu i mange år frem i tiden få lov at bestå i samme ånd, som det har gjort fra starten.

Mit ønske for det frivillige brandværn her i Aabenraa skal være, at det i fremtiden må bibeholde sit gode kammeratskab samt gennem dette kammeratskab være effektivt og slagkraftigt, når der skulle blive brug for en indsats stor eller lille.

I den tid, som er gået, har brandværnet haft et godt ry iblandt de borgere, som vi frivilligt har meldt os til at beskytte når den røde hane galer - også dette gode ry vil jeg ønske bliver bibeholdt i fremtiden.

Vi er de bevilgende myndigheder i kommunen en tak skyldig for de gode arbejdsvilkår, som man igennen alle 100 år har givet det frivillige brandværn. Her tænkes på den aldrig svigtende interesse, når vi har bedt om nyt og bedre materiel til brandslukning.

Her skal også lyde en tak til vore tilsynsførende myndigheder for gode arbejdsvilkår og godt samarbejde.

Også tak til Sparekassen Sønderjylland som ved økonomisk støtte har givet os muligheden for at udgive dette festskrift.

Sidst og ikke mindst tak til de herrer politikommissær H. F. Rohden og redaktør Jørgen Wolff for velvillig assistance ved udgivelsen af dette festskrift.

Vicebrandkaptajn
Aage Kristoffersen

Det første historiske brandkorps, der kendes, blev oprettet af Kejser Augustus i året 22 f. Kr. Det bestod af 600 slaver. Men efter det romerske kejserdømmes fald høres der ikke meget om organiserede brandkorps før langt frem i tiden.

I Danmark oprettedes i København et efter omstændighederne udmærket brandkorps under byens belejring af svenskerne i 1658-59.

Epokegørende for al brandbekæmpelse var dog, da man i 1673 opfandt brandslangen, nu kom der for alvor fart i oprettelsen af brandkorps.

Nok er 100 år ikke meget regnet med historiens målestok, men for et frivilligt brandværn er det en milepæl, der bør standses op ved og markeres.

Aabenraa frivillige Brandværn er det tredie ældste af 78 frivillige brandværn i Sønderjyllands amt, hvor næsten 2000 frivillige brandmænd er tilsluttet brandværnene.

Brandværnet er medlem af Aabenraa-Kredsens Brandværnsforbund, der som amtsorganisation blev oprettet i 1892.

Ligeledes er brandværnet medlem af de sønderjyske brandværns hovedorganisation: »Sønderjysk Frivillig Brandværnsforbund«, der blev dannet i 1921 af de 4 amtsorganisationer, nu ved storamtets etablering benævnt kredsorganisationer.

Med kommunalreformen i 1970 blev Aabenraa kommune forøget med 3 frivillige brandværn, hvorefter brandslukningen varetages af de frivillige brandværn i Barsmark, Løjt Kirkeby, Stubbæk og Aabenraa.

I jubilæumsåret udgør den samlede mandskabsstyrke af frivillige brandmænd i Aabenraa kommune 109, dertil kommer Aabenraa frivillige Brandværns orkester, der tæller 31 medlemmer.

Jubilæumsbogens 5 første afsnit belyser brandværnets historiske udvikling, men et afsnit om Aabenraa frivillige Brandværn i jubilæumsåret er medtaget for værkets fuldstændiggørelse.

AABENRAA FRIVILLIGE BRANDVÆRNS HISTORIE
ved fhv. politikommissær Heinrich F. Rohden

Onde tider med mange brande

»Det allerældste Aabenraa må søges i jorden, for over den står næppe noget. Utallige gange er byen brændt ned. 1148 sved venderne byen af, i middelalderens løb er utvivlsomt ildebrande her som andet steds blevet hyppige gæster.

Den 25. oktober 1576 brændte hele den sydlige del af byen ned til grunden, 1629 blev 24 huse ildens rov, 1669 gik hele Slotsgade, 1678 hele Gildegade, 1680 det meste af Vestergade og 1694 store dele af Skibbrogade op i luer, og i 1707 brændte 38 huse.

Selv om man også andet steds hører om hyppige brande, store brande, så synes dog Aabenraa at have været særlig hjemsøgt. Det fængelige stråtag, bindingsværk, bulhuse, snævre gader, intet brandvæsen - det måtte jo gå galt, når blot en enkelt gnist fængede. »Vogt lys og ild« sang vægteren i mange danske byer, når de ved aftenstid gik deres første runde. Det var ikke uden grund.

Således skriver tidligere borgmester i Aabenraa, fhv. rektor Georg Buchreitz, i sin bog om Aabenraa i forbindelse med en beskrivelse af den voldsomste ildebrand i Aabenraa by's historie, nemlig branden den 16. maj 1610. Af samtlige byens 186 beboelseshuse stod kun 30 tilbage. Brændt var også foruden beboernes hjem, stalde, lader og udhuse og alt hvad brænde kunnne. Kun den tyndt bebyggede Ramsherred og Barkmøllegade var blevet skånet, fordi vinden bar fra.

Den tætte bebyggelse, de letfængelige stråtage, hvortil kom den fuldstændige mangel på et virkningsfuld brandberedskab i form af et velordnet og velorganiseret brandvæsen, var vel en væsentlig årsag og medvirkende til brandens katastrofale omfang.

Tilsyneladende drog byens borgere ikke tilstrækkelig lære af begivenhederne, hvilket derfor havde til følge, at enhver lille ildløs kunne udvikle sig til en storbrand.

Men efter så mange brandkatastrofer var det vel naturligt at antage, at myndighederne traf foranstaltninger, der kunne tjene til at hindre brandens opståen og omfang. Men på dette område, som så ofte på mange andre områder, måtte myndighederne føre en forgæves kamp for at få forordninger og påbud efterlevet. Der blev givet strenge forbud mod uforsigtighed med ild af enhver art, og ved overtrædelse af disse blev der idømt hårde straffe.

I forbindelse med anmodning om hjælp til lindring af den nød, som brandkatastroferne havde påført borgerne, blev der også stillet krav til disse fra myndighedernes side. Der måtte fremtidig kun anvendes tegltage, og der skulle være større afstand mellem huse, som ikke måtte komme rendestenen for nær. Borgerne havde hidtil udvist en vis letsin-

Gammel købmandsgård i Storegade. Iøvrigt tilhørt værnets tidligere kaptajn, H. Offersen.

dighed med hensyn til opførelse af deres bygninger. De byggede glædeligt deres huse tæt op ad hinanden med rigelig anvendelse af træ og tækkede taget med strå. Dertil kom, at skorstenspiberne ofte opførtes af træ, oversmurt med et tyndt lag puds.

I en hertugelig forordning blev det bestemt, at borgerne i Aabenraa by fremtidig skulle lade være med at anvende stråtag ved nybyggeri, og at alle, der havde råd til det, inden for en 2-3 årig frist skulle lægge tegl på deres huse med tilhørende stalde og udhuse i stedet for strå. Folk, der ikke havde råd hertil, skulle lade det gøre, efterhånden som stråtaget skulle fornyes. I virkeligheden var det en gentagelse af tidligere påbud. Gang på gang forbydes det at have stråtag på bygningerne, men lige så ofte ses det i gamle regnskaber, at borgerne fortsat køber tagrør til deres bygninger.

Aabenraa magistrat træffer således den 23. maj 1710 den beslutning, at der den nærmest følgende søndag skal publiceres fra prædikestolen, at alle byens indvånere skal fjerne deres stråtag, inden 14 dage er gået.

Og denne gang lod man ikke stå til, for efter fristens udløb blev det besluttet, at strået skulle rives ned af 108 huse. Tilsyneladende gik det ikke helt stille af, idet det bl.a. medførte en årelang strid om provstestaldens stråtag, en strid som trak i langdrag, og selv om stråtaget til sidst ved myndighedernes foranstaltning blev revet ned, fik strået lov til at ligge i lang tid til fortsat fare i tilfælde af ildebrand.

Senere udsendtes en ny brandforordning til afløsning for en fra 1681. Påpasselighed med ild blev indskærpet, 4 mand skulle regelmæssig inspicere ildstederne, og der skulle være vand i husene i stormvejr og tørt sommervejr. Hvert hus skulle have en lygte og læderspand, hvert fjerde hus en stige og brandhager.

Det blev ligeledes tilskyndet byens vise råd at være forberedt i tilfælde af ildebrand, idet det pålagdes dem at sørge for bedre vandforsyning i form af vandbeholdere samt anskaffelse af de fornødne brandsprøjter. Gaderne skulle være ryddelige, så sprøjterne i tilfælde af brand kunne komme hurtigt frem.

Gammel Bulhus fra Aabenraa, hvis øverste etage helt er bygget i træ.

Aabenraa by's borgere har således igennem århundreder gjort den bitre erfaring, at ilden kan være en ond herre. En enkelt borgers uforsigtighed var nok til at lægge store dele af byen øde. Var ilden først sluppet løs, spottede den alle datidens slukningsberedskaber, så en brand kunne blive ikke mindre end en katastrofe, fordi der ikke på daværende tidspunkt eksisterede nogen brandsikring. Mange brandlidte blev bragt til tiggerstaven.

Et lille skridt i retning af at bøde på dette forhold var, at der i 1710 blev oprettet et såkaldt brandgilde i Aabenraa, hvis hovedformål var at hjælpe de brandlidte gildebrødre med understøttelse, når de havde lidt tab ved ildebrand. Oprettelse af brandgildet er formentligt sket som en følge af de ret store brande som byen havde haft i 1707 og 1708.

I øvrigt var det alle borgeres pligt i brandtilfælde at møde med redskaber og spande, men det siger sig selv, at borgerne med disse simple hjælpemidler ikke kunne yde nævneværdig indsats eller hjælp.

Byen havde dog, som almindeligt var på den tid, et tvangsbrandværn, hvortil borgerne kunne udskrives indtil det fyldte 45. år. Dette brandkorps holdt regelmæssige øvelser under ret streng disciplin, men øvelserne var absolut ikke populære, og der vankede mange bøder til dem,

Vejrmøllen ved Sønderport.

der udeblev. Tvangsbrandværnet talte i 1885 ca. 240 medlemmer; men som brandslukningsarbejdet foregik på denne tid, var der brug for en stor mandskabsstyrke til bl.a. fremføring og betjening af sprøjterne samt til fremskaffelse af vand fra brønde eller beholdere til selve brandstedet.

Et betydeligt fremskridt i kampen mod brand blev gjort den 28. juni 1878, da der indkaldes til et møde med henblik på oprettelse af et frivilligt brandværn i Aabenraa.

Allerede i 1873 havde man talt om at oprette et frivilligt brandværn i byen ved siden af det bestående tvangsbrandværn. Der kom dog ikke noget resultat ud af disse bestræbelser. Sagen kom derfor til at hvile indtil 28. juni 1878, da daværende herredsfoged H. P. Jensen tog initiativet ved at indbyde til et møde på »Colloseum«, Storestorv. Herredsfogeden var en af byens øverste embedsmænd. At han har taget initiativet, kan søges i den omstændighed, at de tyske myndigheder ivrigt støttede tanken om oprettelse af frivillige brandværn såvel i byerne som på landet. Tanken blev yderligere stærkt støttet af Landsbrandkassen i Kiel, under henvisning til, at kun større byer havde mulighed for at finansiere et stående brandkorps, medens det anbefaledes alle mellemstore og mindre

Slotsgade i Aabenraa.

byer at muliggøre et i alle måder tjenligt brandslukningsvæsen ved oprettelse af frivillige brandværn.

Ideen til disse frivillige brandværn stammer oprindeligt fra Frankrig og bredte sig til nabolandene Luxembourg, Belgien og Tyskland. Især i Sydtyskland slog ideen særlig igennem og bredte sig omkring midten af forrige århundrede på kort tid over hele Tyskland.

I 1870-erne nåede bevægelsen frem til Slesvig-Holsten. Ved århundredskiftet fandtes der således 234 frivillige brandværn i dette område.

Som en af årsagerne til oprettelse af de mange nye frivillige brandværn skyldes bl.a. den omstændighed, at provinsen Slesvig-Holsten efter datidens statistik procentvis havde de fleste ildebrande i Tyskland,

En fornem bygning - Günderoth's gård - Nybro 14, Aabenraa.

hvilket man tilskrev det megen tordenvejr med lynnedslag, de mange stråtækte ejendomme og byernes og landsbyernes tætte bebyggelse.

En anden og sikkert ikke uvæsentlig grund for oprettelse af værnene må dog nok søges i den omstændighed, at borgerne ikke følte sig trygge

med den ordning, man hidtil havde anvendt ved brandslukning, og som fandtes utilstrækkeligt, nemlig med tildels uøvet og uvilligt mandskab, der havde pligt til at møde ved brand og blev sat til at bruge utidssvarende slukningsredskaber.

Derfor opstod tanken om at få organiseret et virkeligt brandværn i håb om at undgå de store brandkatastrofer i fremtiden. Således opstod de frivillige brandværn, som bestod af byens borgere, der frivilligt underkastede sig den nødvendige disciplin og uden vederlag uddannede sig til brandmænd.

I 1869 var det første frivillige brandværn blevet oprettet i landsdelen, idet en kreds af borgere i Tønder stiftede et brandværn. Formålet var at være med til at beskytte liv og ejendom under brand. Værnenes motto var og er stadig: »Gud til ære - næsten til værn. Een for alle - alle for een.«

De vedtagne og foreliggende vedtægter - der i det store og hele stadig er gældende - var udarbejdet på grundlag af de da gældende tyske normalvedtægter. Heri anføres bl.a. i formålsparagrafen, at det frivillige brandværn er en forening af sunde og kraftige mænd, for hvem det er en ærespligt gennem regelmæssige øvelser under militærisk disciplin at opnå rutine, mod og ro, som er en forudsætning for under brand hurtigst muligt at kunne yde den bedste hjælp. Ethvert medlem forpligter sig til at tjene det frivillige brandværn vederlagsfrit.

Foreningens ledelse bestod af en bestyrelse, der samtidig udgjorde kommandoet: Formanden, værnets leder og kaptajn, en næstformand, værnets vicebrandkaptajn, en sekretær, der som regel også var kasserer, og de forskellige afdelingsledere, som benævntes sprøjteførere, stigeførere og bjergningsfører samt deres stedfortrædere, endvidere af en hornist som repræsentant fra musikkorpset.

Foreningens eller værnets aktive medlemmer var iøvrigt opdelt således: Kommandoet, stigemandskabet, sprøjtemandskabet, bjergningsmandskabet, æresret og hornist (orkester).

Medlemmerne skulle være ustraffede. Kommandoet kunne afgøre, om optagelse kunne finde sted. Hvis optagelse blev nægtet, var kommandoet ikke forpligtet til at angive grunden herfor.

Ethvert medlem forpligtede sig til på alle måder at fremme værnets formål og at adlyde enhver foresat, samt i og udenfor tjenesten at op-

træde på en ærefuld og mandig måde samt i tjenesten at udvise punktlighed, mod, udholdenhed, ro og ædruelighed. Brandmanden skulle forblive på anviste pladser og poster og ved brand hurtigst muligt møde, hvilket også gjaldt for øvelser. Udrustning og materiel skulle holdes i brugbar stand og renholdes. Til tjeneste skulle der mødes i uniform, og senest en time efter aftrædningen fra tjeneste ved brand eller øvelse skulle uniformen være aflagt. Ved afslutning af en tjeneste skulle brandmændene melde sig til deres foresatte. Uden for tjeneste måtte uniformen kun bæres efter særlig tilladelse fra kaptajnen.

Et nyt medlem skulle ved sit første fremmøde over for kaptajnen med håndslag foran fronten af værnet forpligte sig til at følge og rette sig efter værnets vedtægter, af hvilke han modtog et eksemplar.

Der forelå ligeledes reglementer for øvelser og eksercits, som værnene skulle følge. Eksercitsen omfattede bl.a. 16 obligatoriske øvelser.

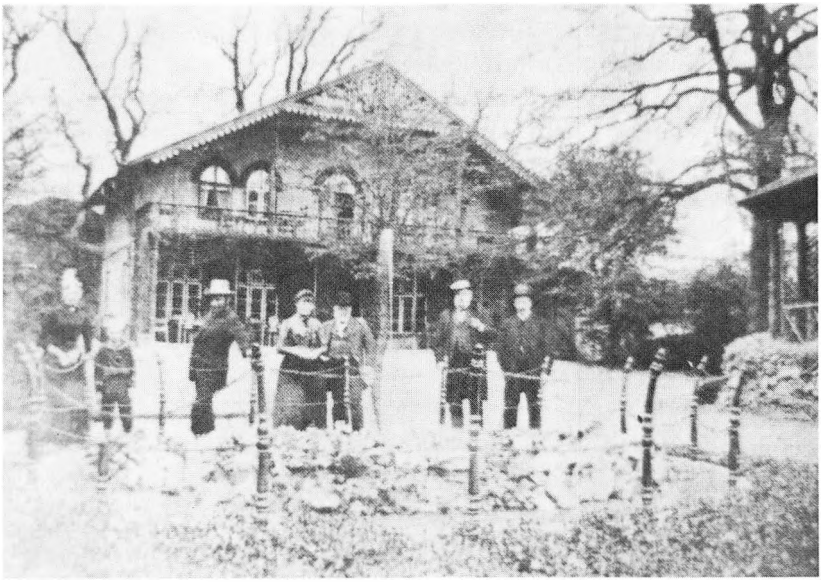

Det tidligere »Schweitzerhalle« nu »Folkehjem«, hvor det frivillige brandværn havde sin første øvelsesplads.

Uddannelsen var militærisk præget og foregik efter sådanne principper. Der lagdes stor vægt på kommandoforholdene, disciplinen og den korpsmæssige anstand. Datidens mandskab havde jo som regel alle været preussiske soldater og var vant til at blive kommanderet. Øvelserne, der tilsigtede at gøre mandskabet til et virkeligt ydedygtigt værn og et sluttet disciplineret korps, afholdtes regelmæssigt. Med mellemrum blev der afholdt prøvealarmeringer for at kontrollere værnenes kunnen.

Medlemsvedtægten indeholdt også en bestemmelse - paragraf - om en æresret (Ehrengericht). Æresretten bestod som regel af 2 valgte afdelingsledere og 3 menige medlemmer, de blev valgt på værnets årlige generalforsamling. Kaptajnen var medlem uden stemmeret, men med ret til at udtale sig om sagen. Æresretten traf afgørelser af klager over et medlems opførsel eller forhold, og den var bemyndiget til at uddele reprimander, at idømme bøder eller ekskludere et medlem, når der forelå sager, der begrundede dette. Æresrettens afgørelser var endelige og forpligtende for medlemmet.

Straffe for alle tjenesteforseelser, især forsømmelser mod vedtægten, tjenesteanvisninger og instruktioner, afgjordes i første omgang af kaptajnen. Han var ligeledes bemyndiget til at idømme bøder af en bestemt størrelse - som regel op til 5 mark - samt om fornødent i særlige tilfælde at fritage et medlem for tjeneste. Det pågældende medlem kunne dog indenfor 8 dage anmode æresretten om en prøvelse.

De frivillige brandværns formål, uddannelse og indsats svarede i det store og hele til andre af datidens faste brandkorps, og som ligeledes kendes i nutidens brandkorps, som er organiseret og oprettet af det offentlige - kommunerne - men fortrinsvis i de større byer. Gerningen som brandmand i de frivillige brandværn udførtes frivilligt og vederlagsfrit, derfor er også de frivillige værns indre forhold og liv som forening noget helt for sig selv. Foreningerne tillagde sig i tidens løb mange særprægede former og traditioner, hvoraf en del vel nok skyldtes værnenes militære tilsnit.

Det frivillige brandværn i Aabenraa en realitet

Til det forberedende møde i 1878 var der mødt mange af byens borgere, hovedsagelig håndværkere og næringsdrivende, mødet resulterede i nædsættelse af et udvalg, bestående af herredsfoged H. P. Jensen, senator Frellsen og købmand Harboe. Udvalget skulle arbejde videre med sagen og herunder søge fremskaffet de fornødne økonomiske midler.

Allerede den 18. juli 1878 blev der indkaldt til stiftende generalforsamling, hvor det nedsatte udvalg kunne meddele, at der kunne lånes 5.000 mark i byens sparekasse, ligesom udvalget kunne forelægge et udkast til vedtægter.

Herefter blev det frivillige brandværn stiftet. Ved mødet indmeldte der sig 57 borgere af alle samfundslag som aktive medlemmer samt 8 passive medlemmer. Til værnets første kaptajn (Hauptmann) valgtes herredsfoged H. P. Jensen, købmand Harboe valgtes til delingsfører og Carl Hemmersam til sekretær og kasserer.

Med oprettelsen af værnet og dets organisatoriske udbygning meldte spørgsmålet sig om anskaffelse af materiel og udrustning. Økonomisk støtte fra kommunen til disse anskaffelser var ikke på tale dengang. Når man tænker på, at værnet frivilligt og vederlagsfrit have påtaget sig den krævende samfundsopgave, som brandslukningstjenesten er, var det vel rimeligt at forvente, at kommunen i hvert fald stillede materiel og udrustning til rådighed. Det økonomiske grundlag for værnets eksistens og virksomhed måtte værnet derfor selv skaffe. Indtægterne bestod i første række af medlemmernes kontingent, bøder (fra medlemmer, der var udeblevet eller ikke mødt rettidigt til øvelser og møder m.m.). Medlemskontingentet var sat til 2 mark årligt, så det rakte ikke langt. De penge, værnet kunne skaffe sig ved bazarer, fester og lign., strakte heller ikke til meget, men udvalget havde som nævnt sikret sig et lån i sparekassen.

En »Rednings-gruppe« fra det frivillige brandværn i Aabenraa fra omkring århundredskiftet.

Værnets ledelse tog straks fat på opgaverne. Der foretoges fastlæggelse af rammerne for uddannelse og eksercits, ligesom der blev indkøbt stiger, spader, skovle og lygter, alt sammen et vidnesbyrd om den vilje, hvormed man gik til opgaverne.

For at sikre værnet en ensartet påklædning anvendte man samme enkle uniform som tilsvarende værn andre steder havde, nemlig en blå lærredsbluse samt hjelm og bælte. Uniformen måtte medlemmerne selv betale, hvorimod udrustning blev udleveret. Stigemandskabet skulle tillige have reb, økse og fløjte.

Alt tyder på, at værnet er gået energisk ind for sagen, for allerede den 22. juli 1878 blev der indkaldt til den første øvelse, som foregik på en plads ved det daværende »Schweitzerhalle«, det nuværende »Folkehjem«.

Man kan forestille sig, at værnets første officielle optræden den 10. november 1878 har vakt betydelig opsigt blandt byens borgere. Denne dag blev værnet fremstillet for byens magistrat og interesserede borgere som et uddannet brandværn på øvelsespladsen ved »Schweitzerhalle«.

Den første brand, hvor værnet medvirkede, var den 6. februar 1879 ved en brand på et af byens mange skibsværfter, nemlig Rabens skibsværft, og værnet klarede sin opgave på tilfredsstillende måde.

At det var dyrt at starte et brandværn fremgår af det første regnskab, der blev aflagt ved generalforsamlingen den 15. juli 1879. Overfor en indtægt på 5.131,70 mark, hvoraf lånet fra sparekassen sikkert har været den største post, står en udgift på 5.115,87 mark. De følgende år gik udgifterne dog lidt ned, efter at man var kommet over de første anskaffelsesudgifter. Men at økonomien til tider har været anspændt, fremgår bl.a. af, at Spare- og Lånekassen i januar 1883 rykker for betaling af renter, og at Lånekassen i september 1888 rykker for større afdrag på lånet, der nu var nedbragt til 1.800 mark. Man var fra værnets side nødt til at svare, at dette ikke var muligt på nuværende tidspunkt, idet værnets udgifter fortsat var store.

Det frivillige brandværn var i øvrigt straks kommet ind i et godt spor. Indenfor værnet krævede man streng disciplin, og som følge heraf nød man da også borgernes agtelse. Et meget sigende bevis herfor er, at værnet efter anmodning af byens borgmester og politimester Adolph Vreden stillede 14 mand til rådighed til opretholdelse af ro og orden i byen nytårsaften 1882.

At disciplinen var streng, og at man så alvorligt på disciplinære forseelser indenfor værnet, viser eksemplet fra 1879, hvor to medlemmer af værnet havde vist sig beruset på gaden i uniform samt været i slagsmål på en beværtning, hvorfor de ved æresretten blev ekskluderet. I værnets vedtægter fandtes en bestemmelse om, at brandmændene skulle være omklædt til civil en time efter aftrædelse fra brandslukning eller øvelse.

At man også andre steder gik hårdt til værks på dette område, kan man læse i en gammel statut andet steds fra:

»Zur kontroller werden zwei bis vier aus der Mannschaft als de jour commandiert«, men da disse »kontrollører« også var mennesker, skete det jævnligt, at de ikke nåede de sidste værtshuse. Var de karakterfaste og ubestikkelige, måtte man forlade sig på værtshusholderen, der ofte havde jaketter og diplomatfrakker i reserve. Men førnævnte status havde en tilføjelse med sådanne fiduser for øje. »Mitglider der freiwilligen Feuerwehr, welche in Civil von der du jour getroffen werden, haben, wenn Letztere es verlangt, ihren Rock zu öffnen, damit dieselbe sich

überzeugen kann, dass keine Feuerwehr-Uniformen darunter getragen werd«.

Kort efter brandværnets oprettelse gik det igang med at efterse brøndene i byens forskellige kvarterer samt i landsbyen Kolstrup. Ved en brand den 23. august 1886, hvor en staldbygning til hotel »Danmark« nedbrændte, kneb det således med vandforsyningen, idet vandledningen var fuld af smuds og små træstykker, hvilket straks blev indberettet til magistraten. Under en øvelse i 1886 blev det konstateret, at der hos slagtermester Jensen, Storegade, fandtes en brønd i gården, der rigelig kunne give vand til sprøjten i over en time.

I 1890 blev der af værnet udarbejdet en fortegnelse over brandhaner i byen, hvorved det viste sig, at der var 36 underjordiske i selve byen og 3 i Kolstrup. Men efterhånden blev der dog rundt i byen opstillet brandhaner, ligesom værnet henstillede til magistraten om at få en bedre frostsikring af vandledningerne. I 1927 var samtlige underjordiske hydranter erstattet med overjordiske brandhaner, hvilket naturligvis var en stor lettelse for brandværnet. Med få greb kunne slangerne nu påskrues og

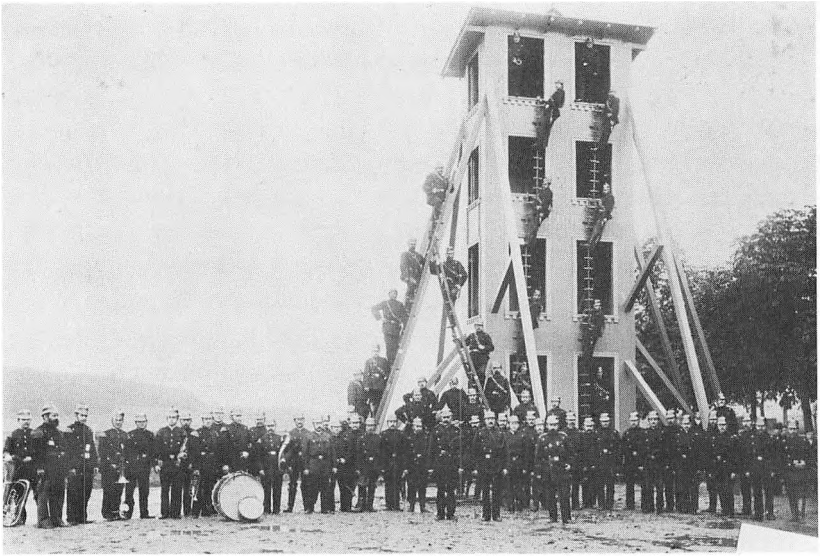

Aabenraa frivillige Brandværn ved rejsning af øvelsestårnet 1901.

derved forsyne sprøjterne med det nødvendige vand til brandslukning og øvelser.

I 1900 fandt der en ret betydelig nyordning sted. Man flyttede fra øvelsespladsen ved »Schweitzerhalle« og fik af magistraten anvist en større plads til øvelser og rejsning af et øvelsestårn på Maden, omtrent på det sted, hvor nu Aabenraa Teater ligger.

Tårnets opførelse og pladsens indretning androg 2.600 mark. Værnet havde med kaution fra byens styre lånt 2.500 mark til bestridelse af omkostningerne. Lånet blev optaget i Sparekassen. Indvielsen af tårnet fandt sted den 20. august 1901.

I øvrigt havde værnet i en længere årrække benyttet den store sal på »Colloseum« til eksercits i vintermånederne.

Den 2. maj 1922 blev der indledt forhandlinger med borgmesteren om flytning af øvelsestårnet ved Maden til sportspladsen ved Hjelm Skov. Efter at den nye brandstation blev taget i brug i 1938, blev tårnet rejst ved brandstationen.

Ved siden af det frivillige brandværn virkede fortsat også byens tvangsbrandværn, men det frivillige værn har åbenbart været »mere på tæerne« end tvangsværnet var. I protokollen læses i al fald i et notat om en brand hos snedkermester Gebhardt: »Vort brandværn kom først og ilden var slukket, før byens sprøjte kom til stede«.

Omkring århundredeskiftet fuldbyrdedes da også en plan, som myndighederne havde udarbejdet om en sammenslutning af det frivillige brandværn og byens tvangsbrandværn. Den 28. februar 1899 forelå der fra regeringen via borgmesteren et ønske om, at det frivillige brandværn overtog hele brandslukningen i Aabenraa, således at pligt- eller tvangsbrandværnet fremover lededes af det frivillige værns ledelse, og således, at dette værns befalingsmænd besatte de ledende poster. Dette forslag og ønske blev vedtaget, og det blev herefter det frivillige brandværns kaptajn, H. Offersen der fremtidig havde kommandoen, hvilket iøvrigt på det tidspunkt var kendetegnet ved, at han bar »det gule skærf«, medens daværende leder af tvangsbrandværnet Paul Schrøder bar et »rødt skærf«.

I 1907 blev der nedsat en regeringskommission med daværende Feuerlöschinspektor Wernich (distriktsbrandinspektør) i spidsen, og efter at have foretaget en af de jævnlige inspektioner af brandværnet i Aaben-

raa, blev der stillet forsalg om, at de to værn opdeltes i 3 enheder. Dette forslag mødte dog modstand fra såvel magistraten som fra det frivillige brandværns side, hvorefter forslaget blev forkastet.

Fra regeringspræsidenten blev der nu stillet krav om en omorganisering af brandslukningstjenesten i byen, som resulterede i, at de to nye sprøjter, der ejedes af byen og hidtil var betjent af tvangsbrandværnet, blev overladt til det frivillige brandværn, som til gengæld skulle have et hjælpemandskab på ca. 40 mand ud af tvangsbrandværnets rækker.

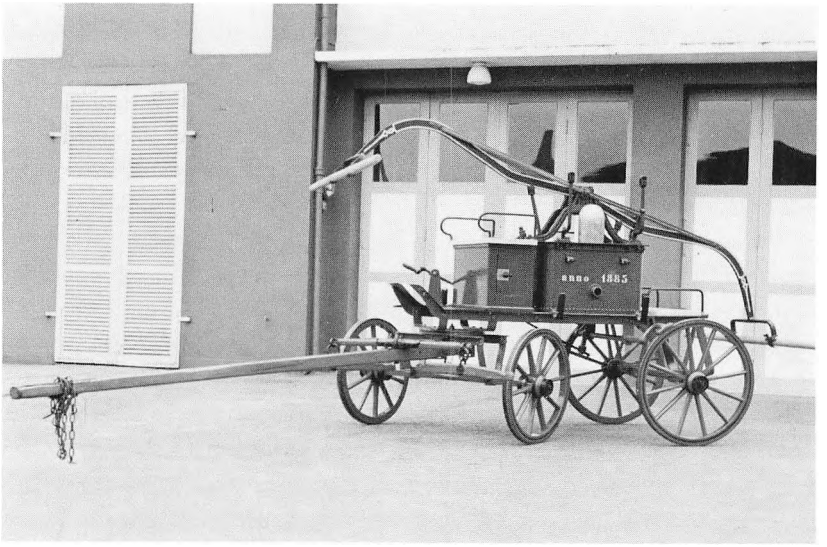

Hestetrukket håndkraftsprøjte fra 1885.

Disse skulle deltage i 4 øvelser årligt. Samtidig skulle kommunens årlige tilskud til det frivillige værn forhøjes med 100 mark. Der var dog endnu ikke skabt endelig ro om denne ordning, idet der den 25. maj 1910 forelå en skrivelse fra landråden om, at de borgere, som var tildelt tvangsbrandværnet, skulle købe sig fri ved at betale 50 mark årlig. Det frivillige brandværns ledelse afslog dog dette forslag med den begrundelse, at det kunne befrygtes, at det frivillige brandværn bl.a. ved en sådan ordning kunne miste en del af de såkaldte bedre borgere som medlemmer.

En vigtig bestanddel i datidens brandbekæmpelse var brandspanden. Selv da man anskaffede de første karspøjter blev brandspandene anvendt.

Karsprøjterne var konstrueret på den måde, at de kunne pumpe/trykke vandet ud i slangerne, hvorimod de ikke var forsynede med en sugeanordning til opfyldning af vandbeholderen.

Vandet tilførtes derfor karsprøjten via brandspande, der som regel var fremstillet af læder. Metoden der anvendtes kaldtes en vandlangningskæde, som udførtes ved at to rækker af mænd opstilles fra vandforsyningsstedet og til pumpen.

De fyldte brandspande vandrede herefter fra hånd til hånd mellem mændene i den ene kæde og de tomme spande returneredes fra pumpen og til vandstedet af mændene i den anden kæde. Karsprøjterne blev betjent på »gammeldags maner«, de var forsynet med en dobbelt pumpestang, der skulle betjenes af 4 mand på hver, i alt 8 mand.

Det krævede et stort opbud af brandmænd, da mandskabet ved pumpestængerne jævnligt skulle afløses. Det var derfor naturligt, at brandværnet talte en anselig mandskabsstyrke, hvilket jo også var tilfældet dengang.

Karsprøjterne eller vippesprøjter, som de også benævntes, kunne være hestetrukne, mandskabstrukne eller bærbare.

Så fulgte nye brandpumper, der både kunne suge og trykke. Således kan berettes, at Aabenraa frivillige Brandværn den 27. september 1885 foretog en marchtur til Løjt Kirkeby for sammen med værnet her (oprettet 1881), at afholde en øvelse og afprøve den nye selvansugende afprodssprøjte, som Aabenraa havde købt. Løjt by var i den anledning festligt smykket med blomster og grønt på gaderne, og der blev tilkastet brandmændene små blomsterbuketter, hvilket kunne tyde på, at de frivillige brandværn var velsete og havde borgernes tillid. Efter øvelsen var der parademarch og sluttelig bal på den danske kro i Løjt Kirkeby.

Alting tyder på, at der i Aabenraa by i 1878, da det frivillige brandværn blev oprettet, fandtes 4 sprøjter. Efter foreliggende oplysninger havde Aabenraa i 1733 kun en sprøjte, idet der i dette år blev anskaffet en ny sprøjte, så byen rådede over to. Da landsbyen Kolstrup i 1890 blev lagt ind under Aabenraa politiforvaltning (den administrative indlemmelse fandt først sted 1. april 1901), blev Kolstrup's brandsprøjte ind-

rulleret i byens sprøjtemateriel som sprøjte nr. 5. Denne inddragelse, der i øvrigt mødte protest fra Kolstrups kommuneforstander, skete på foranledning af, at brandkommissionen i Aabenraa ved et eftersyn havde konstateret, at Kolstrup kommunens brandmateriel fandtes i en dårlig forfatning. Kolstrup havde haft sit eget pligtbrandværn, som man iøvrigt var stolte af, men som sikkert ikke kunne stille meget op, hvis ilden rigtigt fik fat i de mange stråtækte ejendomme. Alt forhåndenværende brandmateriel blev ført til Aabenraa. I dag er der sikkert ikke mange, der tænker på, at man passerer den gamle bygrænse ved Callesens maskinfabrik, Folkehjem eller Bellevue, for herefter at befinde sig i den gamle landkommune Kolstrup, der tidligere omsluttede næsten hele Aabenraa by.

Den ældste af disse sprøjter blev forøvrigt i 1963 overladt det af Sønderjysk Frivillig Brandværnsforbunds nyoprettede brandværnsmuseum i Christiansfeld.

Allerede i januar 1894 havde »Aachen-Münchener Feuerversicherungsgesellschaft« meddelt, at man ville forære Aabenraa by en 2-hjulet karsprøjte med suge-og trykanordning på betingelse af, at sprøjten blev overladt til det frivillige brandværn. Tilbudet blev modtaget og denne karsprøjte blev d. 15. april 1904 overladt til karantænestationen i Aabenraa.

I 1907 blev det besluttet at købe en forvogn til en af sprøjterne til brug ved udrykning til landkommunerne. En ny slangevogn blev købt i 1908, hvorefter værnet nu havde to.

Men fra august 1934 kunne det frivillige brandværn i Aabenraa rykke ud med værnets første motorsprøjte. I september 1933 havde man ansøgt byrådet om anskaffelse af en 1000 l/m motorspøjte, særlig med den begrundelse, at sprøjten skulle bruges i de ydre bydele, hvor vandtrykket ikke var tilstrækkeligt, samt til udrykning til landdistrikterne, hvor værnet i henhold til gældende lov var pligtig til at møde i en afstand af indtil 4 km fra bygrænsen.

I 1938 forelå fra brandkasserne en forespørgsel, om værnet var villig til at overtage brandslukningen i Ensted kommune, mod at brandkasserne ydede et tilskud ved anskaffelse af et udrykningskøretøj. Forespørgslen blev besvaret bekræftende, og den nye udrykningsvogn blev præsenteret i forbindelse med værnets 60-års jubilæum den 17. juli 1938 for byrådet og politimesteren.

Aabenraa frivillige Brandværns fane fra 1946.

Da værnet i 1946 fik en fane, udtalte daværende borgmester Holger Fink ved faneindvielsen, at værnet i hans 26-årige byrådsvirksomhed kun havde stillet beskedne fordringer. Byrådet havde derfor besluttet at bestille en ny 18 m stålstige og en ny automobilsprøjte. Den 26. oktober 1949 blev en ny automobilsprøjte leveret med vandtank og skumaggregat - til en pris af 66.000 kr., hvoraf halvdelen blev betalt af brandkasserne. Dette køretøj var det første af sin art i Sønderjylland - med en pumpekapacitet på 2000 l/min., et skumaggregat på 1500 l/min. samt en 600 liters vandtank. Der var plads til 8 mand og 2 slangevogne til 1000 meter slanger. Endvidere forsynet med kulsyresneslukkere og røgdykkerapparater.

I 1962 fik brandværnet et nyt køretøj, idet der blev købt en Land Rover slangetender med Brissmann-slangeudlægningssystem som muliggør, at 600 m slanger kan udlægges på få minutter. Vognen er endvidere monteret med en 2000 l/min. frontpumpe. Anskaffelse af dette køretøj er til stor hjælp ved brande på landet, hvortil brandværnet også tilkaldes.

Atter i 1970 viste brandkommision og byrådet sin tillid til brandværnet ved at bevilge et nyt køretøj. Tilliden strakte sig endda så vidt, at det blev overladt til brandværnet og dets ledelse selv at vælge køretøjstype og udstyr. Det kan ikke siges, at man valgte netop det billigste tilbud. Det har brandværnet også fået at vide på behørig vis fra anden side – som værnets kaptajn udtalte det ved en generalforsamling, men det var noget af det mest moderne, man valgte og fik. Fra brandværnets side har man altid bestræbt sig på at være »et hanefjed« foran, det gælder også materiellet. Det har man levet op til, samtidig med at man ved et dygtigt og veltilrettelagt uddannelsesprogram har vist sig i stand til at

Aabenraa frivillige Brandværns nyeste køretøj.

kunne betjene det nyeste materiel i forbindelse med den tekniske udvikling.

Med dette nye køretøj har man mulighed for at løse de opgaver, som brandværnet kommer ud for. I det nye køretøj forefindes såvel skærebrænder, motorsav som springlagen m.m. og sidst men ikke mindst vigtigt en højtrykspumpe og avanceret angrebsmateriel.

I lange tider måtte man nøjes med gammeldags sprøjtehuse eller primitive skure og lagerrum til opbevaring af brandmateriellet, ofte spredt forskellige steder i byen. Først i sommeren 1937 blev spørgsmålet om bygning af en brandstation rejst i magistraten. Grunden hertil var bl.a. den, at de redskabsskure bag ved rådhuset, som blev anvendt til brandmateriel, skulle fjernes i forbindelse med en planlagt udvidelse af rådhuset. Brandværnets ledelse var indstillet på, at den ny brandstation skulle opføres på et areal nord for Gødningskompagniets lagerbygning i Havnegade, hvor den nuværende Havnestue ligger. Byrådet viste sig dog at være af en anden mening, idet det besluttede at lægge brandstationen ved Gasværket, hvor udrykningsforholdene ud til hovedvejen efter brandværnets skøn fandtes uheldige.

Rejsegildet på den nye brandstation fandt sted den 10. marts 1938. I tilslutning til brandstationen blev der her indrettet 2 lejligheder til brandfolk, og disse lejligheder var klar til indflytning den 1. juli 1938.

Brandstationen ved indvielsen i 1938.

Indvielsen fandt sted ved værnets 60 års jubilæum den 18. juli 1938 under overværelse af byrådets medlemmer og politimesteren. Alt materiel var på plads, herunder også værnets nye udrykningskøretøj.

Den 1. august 1946 blev Ole Hauritz ansat som heltidsbeskæftiget redskabsmester på brandstationen, lønnet af kommunen. Et længe næret ønske om fast vagt på brandstationen var hermed gået i opfyldelse, og denne ordning ville fremme en meget hurtig udrykning.

I 1953 skete der en stærk tiltrængt udvidelse og modernisering af brandstationen og ved denne lejlighed blev slangetårnet forhøjet til 18 meter.

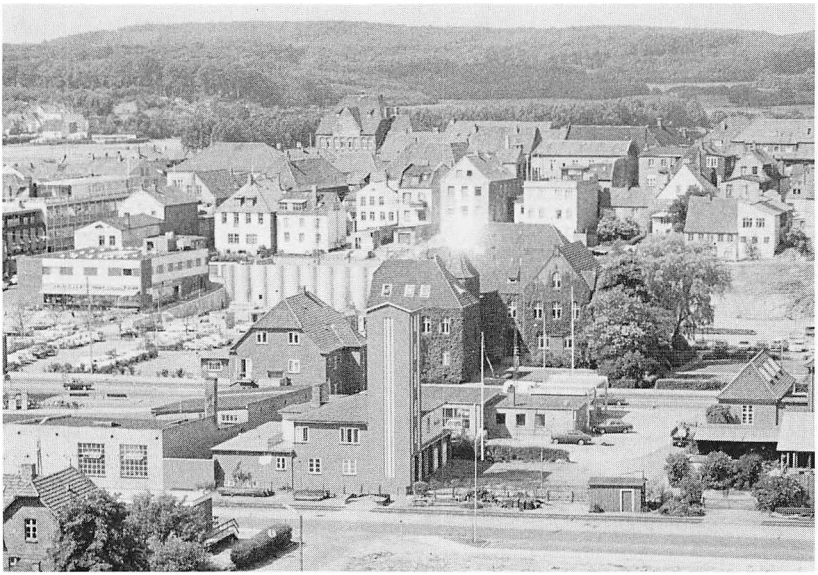

Brandstationens placering i bybilledet.

Alarmering til brand skete i ældre tider ved hornblæsning. I 1886 blev der bl.a. til bagerne i værnet udleveret signalhorn, da deres arbejdstid begyndte om natten. I øvrigt blev der i 1891 anskaffet elektriske dørklokker til de brandmænd, på hvis dør der tidligere blev anbragt skilte om »Feuermeldestelle«. I 1908 fordeltes der 10 nye signalhorn blandt mandskabet, så der næsten i hver gade var et horn, som skulle benyttes

Signalhorn til brandalarmering fra 1908.

til alarmering, når brandmanden fra bopælen var på vej til sprøjtehuset ved rådhuset.

Alarmeringen blev betydelig forbedret, da den første sirene den 22. november 1924 blev opsat på Lutherhuset i Wollesgyde.

Da der i 1926 var 17 medlemmer, der havde telefon, blev det besluttet at undersøge muligheden for at få en samlet alarmering af disse medlemmer ved brand. Dette lykkedes, idet der blev truffet aftale om en særlig telefonordning, hvorefter der ved en såkaldt »sløjfe« kunne ske en samlet alarmering via politistationen. Senere er også gennemført en alarmeringsordning, hvorefter der sker en fjernstyring af sirenerne fra politistationen.

Værnets medlemmer blev som tidligere nævnt fra starten iklædt en uniform, der bestod af blå uld- eller lærredsbluse, hjelm og livrem.

Hjelmene var fremstillet af læder men i 1886 blev de forsynet med hjelmskilte med Aabenraa byvåben, og der blev i 1899 anskaffet 90 nye uniformsbluser til sommerbrug. I 1924 blev uniformsjakkerne fra tvangsbrandværnet afleveret til det frivillige brandværn, men allerede i

1926 blev der bestilt 100 nye uniformsjakker. I august 1940 blev der udleveret stålhjelme og gasmasker til mandskabet, og de skulle medføres ved hver luftalarm. Disse stålhjelme blev udskiftet i 1946 med sorte hjelme, der var forsynet med brandemblemer.

Med mellemrum er uniformerne således blevet udskiftet, men det kan dog nævnes, at endnu indtil 75-80 år efter værnets oprettelse blev der benyttet uniformsbluser. Men i 100 års jubilæumsåret vil man sikkert møde brandværnets mandskab i nye uniformer.

Allerede fra starten havde værnet sit eget orkester. I den første tid måtte man dog delvis låne sig frem med instrumenter. Således var det en god hjælp, da pastor Tonnesen skænkede orkesteret 4 instrumenter, der tidligere havde tilhørt ungdomsforeningen. Orkesteret spillede en vigtig rolle ved værnets festligheder samt når brandværnet nu og da marchere-

Brandværnets orkester omkring århundredskiftet. Siddende foran Claus Kock, Theodor Tychsen, kapelmester Hans Paulsen, boghandler Glüsing og Lorenz Kock. I bagerste række ses bl.a. i midten vognmand Anders Andersen, bestyrer Stehr, træskomager Niels Lauridsen og bogholder Fr. Hansen. De øvrige var elever hos kapelmester Paulsen.

de gennem byen med musik i spidsen. Denne fornøjelse blev der dog forsøgt at lægge skat på i 1897, idet der da forelå en skrivelse fra borgmester Adolph Vreden, der tillige var politimester, gående ud på, at værnet ved hver march med musik skulle betale 1.50 mark i stempelpligtigt gebyr. Brandværnets ledelse fandt dette urimeligt og søgte at få denne mærkværdige særskat ophævet. Der skete derfor henvendelse til Feuerlöschininspektor Wernich i Kiel og »Provinsial Verband Slesvig-Holstein« for at få klarhed over, om denne skat var rimelig over for brandværnet. Resultatet blev, at borgmesteren efter forhandling stillede kravet i bero. Ved værnets 50 års jubilæumsfest, hvor politimester Fribert deltog, oplyste denne, at den førnævnte politianordning faktisk eksisterede endnu, men under stor jubel erklærede han, at han dags dato ophævede anordningen.

Den 13. september 1926 fik orkesteret sine egne musikinstrumenter. Der blev bevilget 900 kr. til anskaffelse af disse, og man fik hurtigt et virkeligt habilt musikkorps, der efterhånden er blevet særdeles godt kendt af byens borgere for mangen en tappenstreg gennem byens gader og for munter musik ved andre festlige lejligheder og optog.

Under den første verdenskrig måtte naturligvis et stort antal af værnets medlemmer i felten. Ikke mindre end 63 af medlemmerne var indkaldt under krigen 1914-18 og måtte med til fronten. 5 af dem blev derude, og allerede 4. december 1914 forelå meddelelse om, at værnets sprøjtefører, skomagermester Jacob Boysen, var faldet.

Værnet udfoldede dog under krigen en smuk og fortjentsfuld virksomhed ved til krigsdeltagende medlemmers familie at udbetale månedlig hjælp fra understøttelsesfonden, ligesom der blev sendt gavepakker til julen til de i felten værende kammerater. Stærkere og stærkere gjorde krigen sig gældende også hjemme. Efterhånden slap midlerne op, understøttelserne blev mindre, og magistratens årlige tilskud til værnet blev halveret fra 600 mark til 300 mark.

Det årlige gåsespil blev ikke afholdt under krigen. Orkesteret spillede ikke ved generalforsamlingen, og der blev set bort fra det traditionelle glas gratis fadøl ved generalforsamlingen.

Medens krigen stod på, skabtes en foreløbig ordning med hensyn til brandslukningen. Brandkommissionen bestemte, at tidligere medlemmer, der var trådt ud af værnet på grund af alder, atter måtte trække i

uniformen, og alle mænd under 60 år, der ikke var indkaldt, var tjenstpligtige ved brand. Ligeledes blev der rettet henvendelse til garnisonskommandanten i Aabenraa for at få militære hornister til hjælp ved alarmeringen.

Nationale brydninger

Kommandosproget i det frivillige brandværn havde fra starten været tysk i lighed med andre brandværn i landsdelen. Det fortsatte også et stykke tid efter genforeningen, men på et møde den 11. januar 1926 blev det vedtaget at gå over til dansk kommandosprog, men til at begynde med gjorde man dog begge sprog ligeberettigede. Ved nyvalg af sekretær Carl Dall den 19. januar 1926, blev protokollen nu ført på dansk sprog. Man må jo erindre sig de sproglige og nationale forhold i tiden omkring og efter genforeningen. Adskillige medlemmer i værnene havde ikke lært andet end tysk, og for dem kneb det i den første tid med det danske. Dertil kom, at det for manges vedkommende fortsat fandtes naturligt at høre de tyske kommandoer, efter at de i op til 4 år – i visse tilfælde endnu flere år - uafbrudt havde forrettet tysk soldatertjeneste før og under den første verdenskrig.

Det kunne vel næppe undgås, at der kunne opstå nationale brydninger indenfor værnet. Værnets medlemmer kom fra begge nationale lejre, tysk- og dansksindede. Men i det store og hele omgikkes danske og tyske medlemmer ved fester og under arbejdet på lige fod som gode kammerater, et forhold, der var af afgørende betydning for brandværnets fortsatte sammenhold.

Under fremmedherredømmet skete det med mellemrum, at værnet modtog indbydelser eller opfordringer til at deltage ved større offentlige foranstaltninger. Det kunne være ved optog eller i fakkeltog i forbindelse med kejserbesøg, kejserens fødselsdag eller andre begivenheder, som ofte mundede ud i tysk-nationale demonstrationer. Det har sikkert ikke altid været lige let for dansksindede medlemmer at være med, men af protokollen fremgår, at kaptajnen ved sådanne lejligheder har stillet medlemmerne frit med hensyn til deltagelse.

Aabenraa frivillige Brandværns ledelse i 1912.
Siddende: drejer Erichsen - Alex Erichsen - kaptajn H. Offersen - Zink - Kraushar.
2. række: Barajs - Th. Tychsen - Rølck - Boysen - A. Pankoke.
3. række: Glüsing - Kjær - J. Asmussen - Fichbaum - Braune.

I protokollen er også nævnt, at værnet deltog i et fakkeltog i 1882 til slottet i anledning af landrådens sølvbryllup samt ved en værnsparade i 1885 for indenrigsminister »Hans excellence« von Puttkammer.

Det samme nationale forhold opstod efter genforeningen, men nu med »omvendt fortegn«, hvis det kan udtrykkes sådan, det gjorde sig gældende i de første år ved kongebesøg og lignende. Men også da var medlemmerne frit stillet med hensyn til deltagelse.

Da genforeningen var blevet en realitet, dukkede et nyt problem op. Hvordan kunne de frivillige brandværn tilpasses danske forhold? Frivillige brandværn var så godt som ukendt i Danmark. Fra dansk side hæftede man sig nok til at begynde med for meget ved den ydre fremtoning - uniformerne, det korpsmæssige og militære tilsnit. I vide kredse af den danske befolkning var der en udbredt uvilje over for alt, hvad der smag-

Kommandoet 1922. Forrest i midten brandkaptajn Alex Erichsen.

te af uniformer og militær disciplin, ligesom man i den sociale indstilling kun kunne tænke sig, at enhver arbejdsydelse burde honoreres.

De ansvarlige myndigheder samt de kommunale råd gik dog næsten overalt stærkt ind for bevarelsen af de frivillige brandværn.

Overgangen til dansk og danske forhold i Aabenraa forløb da også på bedste måde.

Efter at brandværnet ikke havde holdt møder i de seneste krigsår, blev der afholdt generalforsamling den 2. februar 1920. Medlemstallet var da 62. Kaptajn, købmand H. Offersen, der havde været medlem af værnet i 42 år, siden dets oprettelse i 1878 – og kaptajn siden 1890, nægtede at tage mod genvalg på grund af sin fremskredne alder. Som hans efterfølger valgtes gartner Alex Erichsen, der var indtrådt i værnet i 1897.

Hans Offersen blev herefter udnævnt til æresmedlem og æreskaptajn af Aabenraa frivillige Brandværn.

Aabenraa frivillige Brandværn efter en øvelse i 1927 ved Sønderport.

Den 16. marts 1920 blev den foretagne kommandoændring meddelt magistraten, brandkommissionen og politiforvaltningen. Den hidtidige brandværnsordning med det frivillige brandværn blev tiltrådt af såvel magistraten som de nye danske myndigheder. En ny epoke i værnets historie tog herefter sin begyndelse.

Brandkaptajn Alex Erichsen blev overdraget den øverste ledelse af begge værn, medens rentier Paul Schrøder som hidtil forestod den daglige ledelse af tvangsbrandværnet. Om P. Schrøder, - der vil huskes af mange ældre aabenraaborgere som var dreng omkring genforeningstiden - berettes iøvrigt følgende: Han havde en meget fin uniform med skærf og ordensbånd på brystet, samt at han gik meget op i sit arbejde med tvangsbrandværnet. Da der en gang foregik en af de jævnlige inspektioner af brandværnene i Aabenraa, foretaget af distriktsbrandinspektør Wehrnich, Kiel, lod Schrøder sine folk fra tvangsbrandværnet marchere rundt om amtshuset flere gange, så inspektionen kunne få indtrykket af langt flere brandfolk, end der i virkeligheden var - altså Tordenskjolds soldater om igen. Fidusen blev dog tilsidst afsløret af inspektionen.

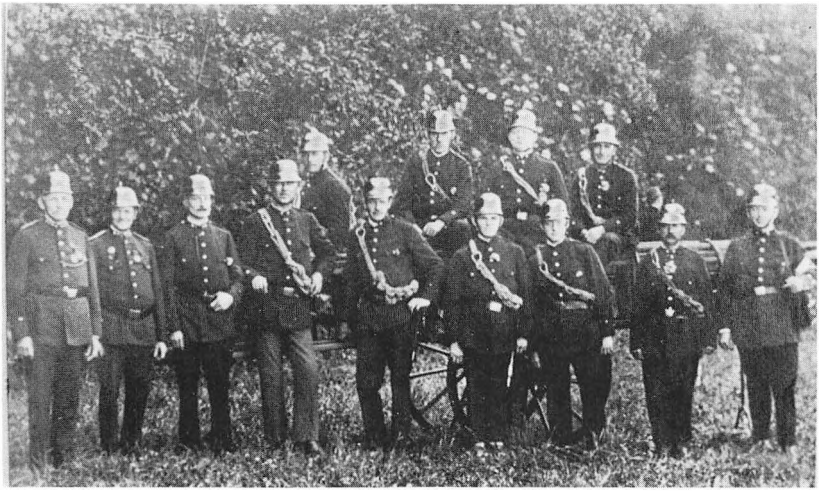

En deling af Aabenraa frivillige Brandværn i jubilæumsåret 1928.

I tiden efter genforeningen skete der en betydelig medlemstilgang, således havde brandværnet ved generalforsamlingen den 8. juli 1921 91 medlemmer.

Tider og forhold skiftede hurtig karakter i de følgende år, også Aabenraa frivillige Brandværn var inde i en helt ny og rivende udvikling.

Aabenraa by's stadige vækst og de mange nye virksomheders opståen gjorde det nødvendigt med nyt materiel. Dette skete samtidig med den rivende tekniske udvikling indenfor brandslukningen, hvilket tvang brandværnet til en stadig fornyelse af det bestående slukningsmateriel. Foruden automobilsprøjterne havde den moderne teknik også givet brandvæsenet nye slukningsmidler i hænde som f.eks. slukning med skum eller kulsyresne. Der var opfundet røgdykkerudstyr, der satte brandmandskabet i stand til at trænge ind i røgfyldte rum og bekæmpe ilden ved dens arnested, der var også på mange andre områder givet brandvæsenet bedre våben i hænde i kampen mod ilden.

Men som nævnt tidligere i oversigten over værnets tekniske udvikling gennem årene ses, at Aabenraa frivillige Brandværn er fulgt godt med i udviklingen, og at værnet har følt dette som afgørende for sit fremtidige virke.

Det siger sig selv, at den oprindelige og vel også noget ejendommelige ordning, hvorved de frivillige brandværn som private foreninger ejede

Aabenraa frivillige Brandværn 1942.

alt slukningsmateriel og udrustning, ikke kunne holde til en så voldsom modernisering og udbygning af materiellet. Det blev nu kommunen, der betalte materiellet og stod som ejer af det, samt fik udbetalt tilskuddene fra brandkasserne. For at sikre en forsvarlig opbevaringsform for materiellet, lod kommunen opføre en brandstation. Brandværnets arbejde skete som hidtil frivilligt og vederlagsfrit, men forholdet mellem kommunen og værnet ordnedes nu ved en kontrakt, hvorefter kommunen anskaffede og bekostede vedligeholdelsen af materiellet samt stillede det til rådighed for brandværnet, mod at dette forpligtede sig til at udføre alt slukningsarbejde i kommunen samt passe og vedligeholde materiellet.

Anvendelse af det moderne brandslukningsmateriel kræver vel næppe så stort et brandmandskab som tidligere slukningsmetoder, men stiller til gengæld betydeligt øgede krav til mandskabets uddannelse og praktiske øvelser.

Ved gennemgang af værnets protokoller for de seneste årtier fremgår med al tydelighed de bestræbelser, der udfoldes for at imødekomme de stillede krav til nutidens brandmand. Det er ikke blot ledelsen, der gennemgår de obligatoriske kurser, men hele brandskabet må igennem en

Aabenraa frivillige Brandværns kommandomedlemmer ved 75 års jubilæet i 1953.
Siddende: Th. Christiansen - L. Lausen - P. Petersen - P. Petersen.
2. række: G. N. Dall - J. Lorentzen - H. Chr. Hansen - W. Hansen.
3. række: Chr. Hansen - Martin Olesen - Jens M. Jensen.

teoretisk og praktisk uddannelse i takt med anskaffelsen af røgbeskyttelse i form af trykluftapparater og højtrykspumper m.v.

I forbindelse med uddannelsesprogrammet er der indledt et samarbejde med civilforsvarsskolen i Tinglev, som gennem årene har været af stor betydning.

Der er i årenes løb kaldt på værnet fra mange sider, og under besættelsen indtog værnet således en fremtrædende plads i civilbeskyttelsen. Der blev oprettet nogle understationer, som blev bemandet og suppleret med tilkommanderet særligt uddannede CB-brandmænd, der mødte ved luftalarm. En forøgelse af brandværnets materiel blev foretaget til indsats under civilforsvarets område. Den forskel, der er fra almindeligt virke for værnet, hvor der som regel kun opstår een brand ad gangen, til civilforsvarsindsats, hvor flere eller mange brande kan opstå samtidig blev tilgodeset på den måde, at værnet havde de nævnte understationer med pumper og slangemateriel.

Aabenraa frivillige Brandværns ledelse i 1966.
Forreste række: sekretær Chr. F. Petersen - vicebrandkaptajn Aage Kristoffersen - brandkaptajn Helmuth E. Asmussen - kasserer Hans Chr. Hansen.
2. række: Gustav N. Dall - H. Wollesen - Christen Hansen - Hans J. Hymøller.
3. række: Hans H. Dideriksen - Enfr. Knudsen - Henry Th. Jensen.

Ved opbygningen af civilforsvaret efter besættelsen er brandværnet indgået som et fast og betryggende led i den kommunale hjælpetjeneste. Som følge af nye bestemmelser om brandvæsnets indsats ved bekæmpelse af gift-, olieforureninger og tankvognsuheld m.m., har brandværnet her fået en ny opgave og har hertil anskaffet det fornødne materiel, der allerede gentagne gange har været sat på prøve.

Som alle andre brandvæsener stiller værnet også brandvagter ved teaterforestillinger, indendørs stævner, udstillinger osv. Også på dette felt uddannes medlemmerne af brandværnet til opgaverne på dette område.

Af denne summariske redegørelse over udviklingen indenfor brandværnet igennem 100 år fremgår med al tydelighed, at hovedvægten igennem de senere år er blevet lagt på uddannelse og anvendelse af moderne materiel. Derfor kan det med god grund siges, at Aabenraa frivillige Brandværn i dag både uddannelses- og materialemæssigt er bedre rustet end nogensinde i dets 100-årige historie og står parat til at løse de opgaver, der melder sig.

Kun seks brandkaptajner i de forløbne år

Et bemærkelsesværdigt træk i brandværnets 100-årige beståen er den omstændighed, at det kun har haft 6 ledere, hvilket vel må kunne tages som et bevis for, at der hele tiden gennem de mange år har eksisteret et godt sammenhold blandt medlemmerne.

I forbindelse med sit initiativ ved indkaldelse til møde om oprettelse af et frivilligt brandværn i Aabenraa i 1878 blev herredsfoged H. P. Jensen valgt til brandværnets første kaptajn. Baggrunden for initiativet kan vel søges i den omstændighed, at han som embedsmand måtte være med i myndighedernes tilskyndelse til oprettelse af frivillige brandværn. Der kan vel næppe herske tvivl om, at han derudover har haft interesse for sagen ved at lade sig vælge til kaptajn. Det kan bekræftes derved, at det nyoprettede brandværn hurtig gik i gang med uddannelsen og anskaffelse af udrustning samt ved at få vandforsyningen bragt i orden.

H. P. Jensen trak sig tilbage den 13. juli 1882, hvorefter bagermester Asmus Lorenzen, Sønderport, blev valgt til kaptajn, men allerede den 9. februar 1890 døde han i en alder af 39 år. Hans kiste blev båret fra hjemmet i Sønderport til kirkegården skiftevis af 8 brandmænd, og værnets orkester spillede hele vejen sørgemarcher.

Allerede den 13. februar 1890 valgtes vicekaptajn, købmand Hans Offersen til kaptajn, en stilling han beholdt i 30 år, indtil han i 1920, nedlagde hvervet på grund af alder. Under sin mangeårige funktionstid var han med til at dyrke den allerede opnåede tillid til brandværnets ydeevne overfor byens borgere. Ved 30-års jubilæet fik han af landråden overrakt kroneordenen, og da man i 1892 oprettede et amtsforbund for Aabenraa-amt blev H. Offersen formand. Ved sin af-

Købmand Hans Offersen
Aabenraa frivillige Brandværns kaptajn
13. februar 1890 - 2. februar 1920.

gang i 1920 blev han udnævnt til æreskaptajn, en hædersbevisning, som kun et fåtal i årenes løb er blevet tildelt.

Som Offersens efterfølger valgtes i 1920 gartner Alex Erichsen til ny kaptajn. Han havde været medlem siden 1896. Han beklædte denne stilling i 24 år som en ansvarsbevist leder af det frivillige brandværn. Han blev endvidere brandinspektør i Aabenraa og var i årene 1922–1944 formand for amtsforbundet. Han blev udnævnt til Dannebrogsmand, en hædersbevisning, som i høj grad var fortjent, og som glædede ham meget.

Ved sin afgang den 22. januar 1944 blev han stærkt hyldet af brandværnets mandskab og udnævnt til æresmedlem og æreskaptajn.

Han efterfulgtes af repræsentant Peter Petersen, der var indtrådt i brandværnet i 1924, hvor han få år efter indvalgtes i bestyrelsen som sekretær, indtil han i 1944 valgtes til kaptajn og brandinspektør. Han

Gartner Alex Erichsen
Aabenraa frivillige Brandværns kaptajn og brandinspektør
2. februar 1920 - 22. januar 1944.

Aabenraa frivillige Brandværns deltagelse ved værnets tidligere mangeårige kaptajn, Alex Erichsen's bisættelse i 1959.

gik op i sin gerning som brandmand med liv og sjæl og ofrede meget af sin tid i brandvæsenets tjeneste. Han blev i 1944 tillige valgt til amtsforbundsformand. I 1954 blev han også formand for Sønderjysk Frivillig Brandværnsforbund. Han fik den 5. december 1958 tildelt ridderkorset som påskønnelse for sin indsats indenfor brandvæsenet. Peter Petersen trak sig tilbage som kaptajn i 1965 og som brandinspektør i 1968.

Til ny kaptajn valgtes den 28. januar 1965 den nuværende leder af det frivillige brandværn, skorstensfejermester Helmuth E. Asmussen. Han havde arbejdet sig op gennem graderne i sprøjteafdelingen, stigeafdelingen og røgdykkerholdet. Han blev valgt til sekretær og senere vicekaptajn. Med lyst og interesse går han op i sit hverv, og udfører det med omhu. Han er en mand, som man sætter pris på i vide kredse. Han er tillige brandinspektør og formand for Aabenraa-Kredsens Brandværnsforbund. Lige som sine forgængere går han med interesse op i gerningen, og nu ved 100-års dagen står han, som leder af et helt igennem tids-

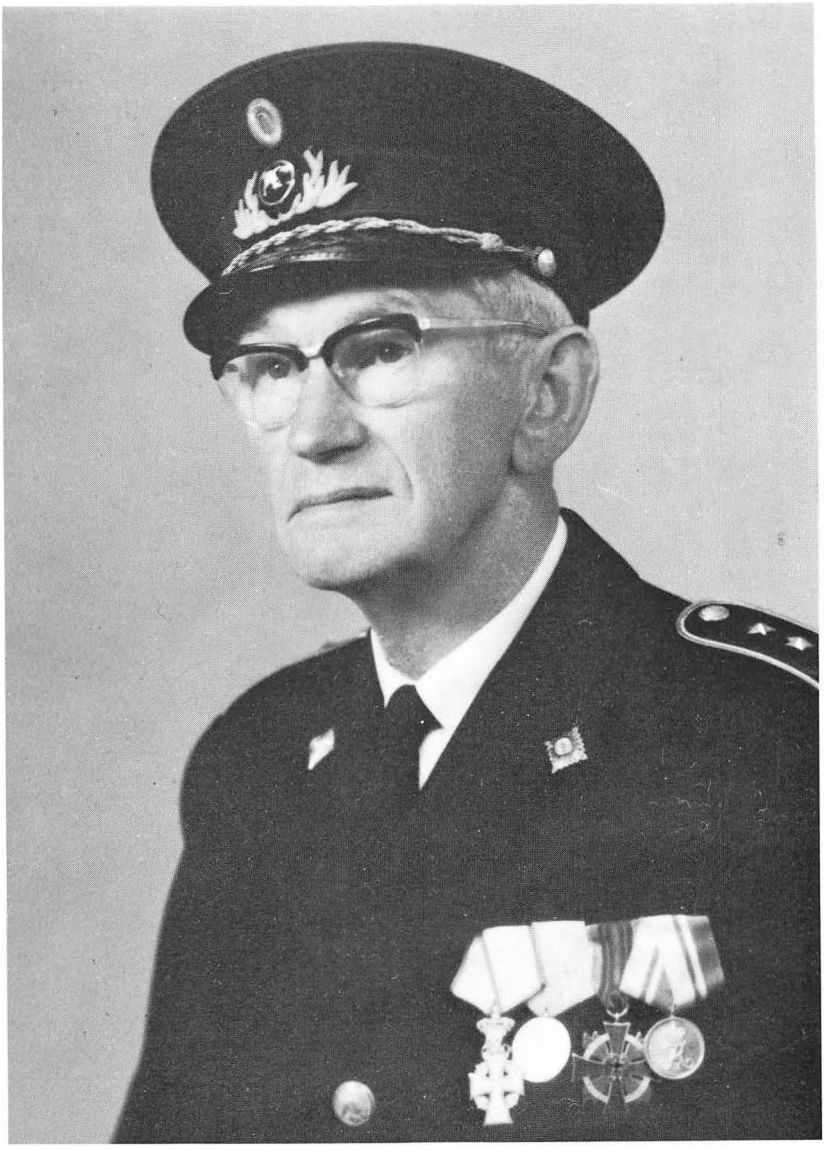

Repræsentant Peter Petersen
Aabenraa frivillige Brandværns kaptajn og brandinspektør
22. januar 1944 - 28. januar 1965.

Lagerforvalter Jørgen Lorentzen
Brandværnets sekretær og amtssekretær
22. januar 1944 - 4. februar 1960
Kasserer fra 1960 - 1965.

svarende og moderne brandværn. H. E. Asmussen blev den 8. maj 1978 udnævnt til Ridder af Dannebrogordenen.

Om de nævnte ledere kan det med god grund siges, at de alle var og er myndige personer, der tillige forstod at skabe en god værnsånd, hvilket fremover stadig er meget væsentligt. Deres bestræbelser er alle gået ud på at bidrage til, at der i farens stund fandtes og findes et veludstyret og veltrænet brandkorps.

Men selv om man i 100-året for Aabenraa frivillige Brandværns oprettelse kan betegne det som et veludstyret og veltrænet brandværn, så må også nævnes, at mange af de særlige traditioner, der gennem mange år har været knyttet til de frivillige værn, også er bibeholdt ved Aabenraa-værnet.

Skorstensfejermester Helmuth Ecklon Asmussen
Aabenraa frivillige Brandværns kaptajn og brandinspektør
28. januar 1965 -

Traditionen tro mødte Aabenraa frivillige Brandværn også op ved mangeårig medlem og æresmedlem, H. Röhlk's guldbryllup.

I årene efter genforeningen bestræbte korpset sig på at genopfriske det selskabelige liv. Man afholdt den årlige vinter- og sommerfest, det årlige gåsespil, og man bestræbte sig på at gøre de afholdte landsdels- og amtsforbund's delegeretmøder til folkefester med festmarch igennem byen m.m.

De aktive og for så vidt også de passive medlemmer bestod hovedsagelig i begyndelsen af fastboende forretningsfolk og håndværksmestre, men nu tælles folk fra alle samfundslag, idet man indenfor værnet ikke kender til sociale eller politiske skel. Man kunne mødes ved fester og under arbejder på lige fod som gode kammerater, et forhold, der sikkert har haft en afgørende betydning for brandværnets sammenhold.

Kammeratskabet gav sig også udtryk ved deltagelse i medlemmernes private sorger og glæder. Ved begravelser ledsagede brandværnet med fanen afdøde kammerater til deres sidste hvilested. Således blev der udvist særlig æresbevisning fra værnets side, da dets mangeårige kaptajn, Alex Erichsen, blev fulgt til sit sidste hvilested under udfoldelse af hele det brandværnsmæssige ceremoniel.

Fanemarch ved kredsforbundsstævnet i Bovrup 1975.

Ved sølv- eller guldbryllupper hædredes de pågældende medlemmer ved at brandværnet »trak op« med musik eller fakkeltog. Ualmindeligt var det heller ikke, at de pågældende samtidig fik overrakt et særligt diplom til minde om dagen.

I årenes løb fandt man det passende at hædre enkelte medlemmer, som ved lang og tro tjeneste i brandværnet havde udmærket sig eller været et godt eksempel for unge og nyoptagne medlemmer. Det første æresmedlem blev en af medstifterne og brandværnets første delingsfører, købmand Harboe, da denne i 1892 fraflyttede byen.

En løsning af sociale opgaver til gavn for medlemmerne indenfor det frivillig brandværn har også spillet en stor rolle. Allerede kort tid efter værnets oprettelse blev der tegnet en ulykkesforsikring for dets medlemmer. Præmien for en sådan forsikring var ret dyr, idet den udgjorde ca. 10 mark årligt pr. medlem. Det var mange penge og betød en ret byrdefuld udgift for brandværnets i forvejen anstrengte budget. Men i 1912 blev der fra magistraten meddelt, at den hidtil af værnet afholdte udgift

til ulykkesforsikring af brandmændene fremtidig ville blive betalt af kommunen.

Men samtidig havde man også ret tidligt ved egen hjælp tilvejebragt en understøttelsesfond. Fondens midler fremkom i mange tilfælde ved at foranstalte indsamling blandt medlemmerne, for i trangstilfælde at kunne hjælpe en kammerat eller en enke efter en afdød kammerat.

Under hele krigstiden 1914-18 kunne brandværnet - som tidligere omtalt - af understøttelsesfonden understøtte de medlemmers familier, hvis forsørgere var ved fronten.

Det gamle motto: »Een for alle - alle for een - Gud til ære og næsten til værn« holdes stadig i hævd, og brandværnets traditioner, korpsånd og kammeratskab borger for, at det frivillige brandværn i Aabenraa stadig vil have en berettiget fremtid for sig.

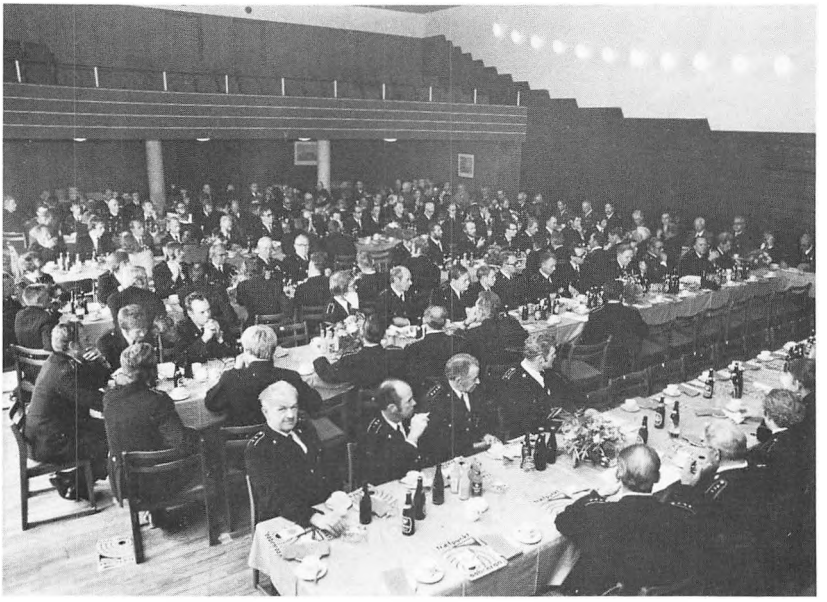

Delegeretforsamlingen ved Sønderjysk Frivillig Brandværnsforbunds årsmøde den 11. september 1976 på Teaterhotellet i Aabenraa.

Festmarch i forbindelse med årsmødet den 11. september 1976.

Brande gennem tiderne

Selv om der ikke findes egentlige rapporter fra de mange brande, som brandværnet i årenes løb har været impliceret i, så kan det dog slås fast, at brandværnet med iver og uforfærdethed er gået til opgaverne med vanlig dygtighed.

Mange brande har hærget byen i årenes løb, siden brandværnet i 1878 blev oprettet, og de i det følgende omtalte brande er kun et ringe udpluk af brandværnets virksomhed gennem årene. Utallige mindre brande er ikke nævnt, men de omtalte kan give et lille billede af brandværnets indsats i farens stund, såvel i byen som i oplandet.

Den 6. februar 1879 blev brandværnet første gang indsat ved en brand på Rabens skibsværft ved havnen i Aabenraa.

Brandværnet tog efterhånden mangen en drøj tørn, der dog også flere gange er påskønnet på en særlig måde, f.eks. ved en brand i marts 1881, da kaptajn Overbeck's hus på Nr. Chausse brændte. Ved den lejlighed blev bl.a. husets vinlager reddet, som derfor af brandlidte blev foræret til brandmændene.

Natten mellem den 29. og 30. mats 1891 nedbrændte møllen og beboelseshuset, tilhørende bygmester Nis Lorenzen, Galgebakken.

Den 30. movember 1892 indebrændte en unge pige ved en brand hos J. Jessen, Vestergade, formentlig efter en røgforgiftning.

Den 17. juli 1920 nedbrændte den gamle vejrmølle ved Sønderport. Den gamle mølle nedbrændte helt, men beboelseshuset blev reddet. Ved denne brand blev Aabenraa en smuk gammel bygning fattigere. Møllen var indtil branden et slags vartegn for Aabenraa.

Den 9. oktober 1927 deltog værnet i en brand hos gdr. M. J. Schmidt, Stubbæk, og den 17. oktober samme år hos gdr. Jes Heissel, Røllum. Ved hjemkørselen fra Røllum skete der et uheld, der let kunne have fået alvorlige følger. Sprøjten, der var efterspændt en lastvogn, gik i grøften på Lundsbjerg Bakke med 2 mand siddende på sprøjten.

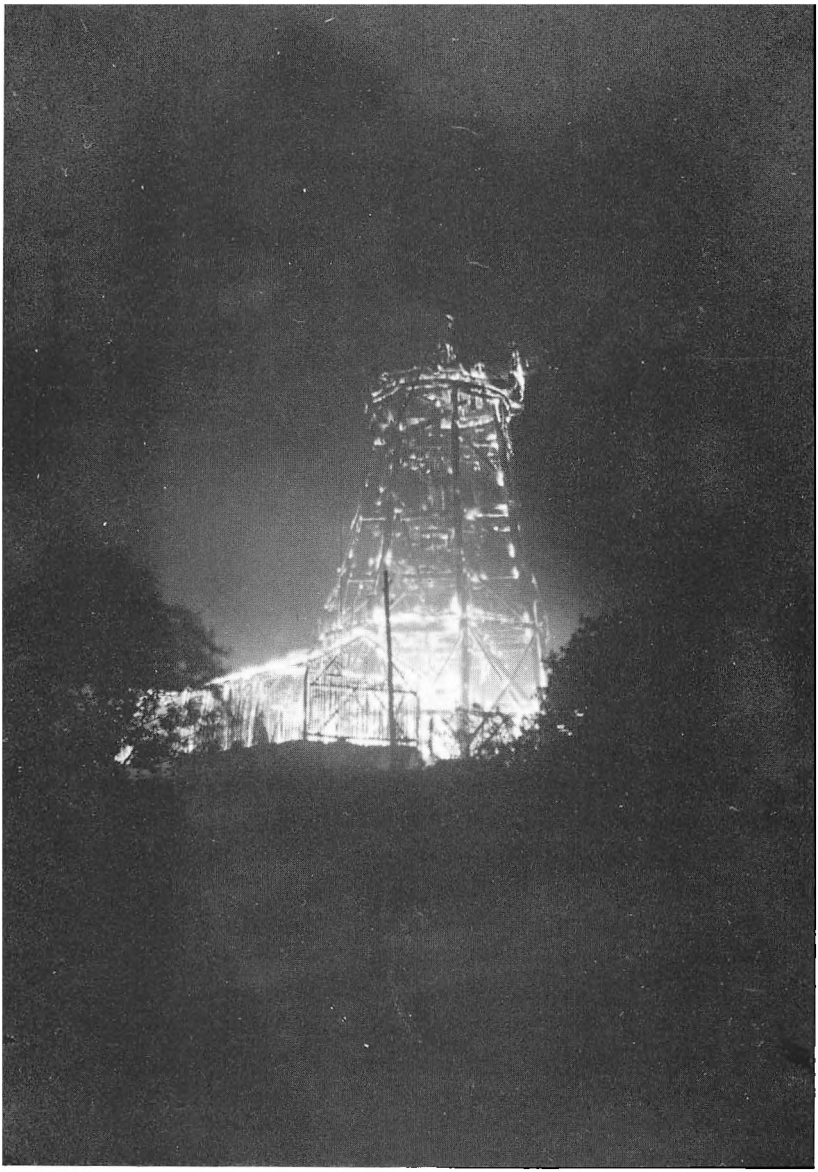

Vejrmøllen ved Sønderports brand den 17. juli 1920.
En natlig illumination.

Aabenraa frivillige Brandværn's store brandstige i virksomhed.

Natten mellem den 14. og 15. oktober 1927 nedbrændte Fischers maskinfabrik og et savskæreri på Nr. Chausse. Ilden bredte sig med voldsom hast og fik også fat i bagbygningerne til J. P. Top's ejendom. Endvidere var Cimbria's tømmerhandel og snedker Kruse's ejendom stærkt truet. Der var tilkaldt assistance fra Løjt frivillige Brandværn, ligesom Haderslev frivillige Brandværn var mødt, men det kom dog ikke i funktion.

Den 18. oktober 1931 deltog værnet i slukningsarbejdet ved en stor brand på Hellevad Vandmølle.

Søndag den 17. september 1933 var der optræk til en større brand hos købmand W. P. Schmidt, Ramsherred, i bagbygningen, hvor firmaet Borregaard Nielsen havde lager, og hvor der på 1. sal opbevaredes et større møbellager, tilhørende fru Fabian. Ved hurtig og energisk indsats lykkedes det dog at begrænse ilden til stueetagen.

8. september 1933 nedbrændte hele gården »Egedal«, der dengang lå i udkanten af Aabenraa by.

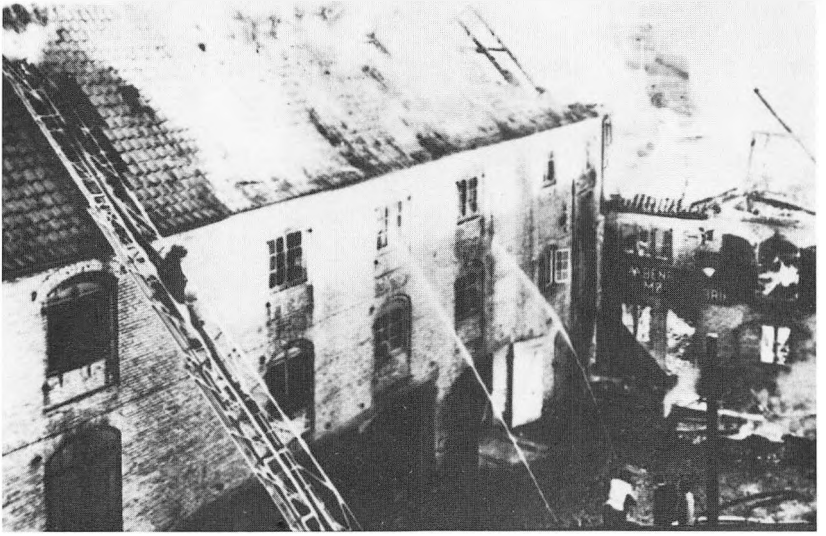

Fra branden den 4. januar 1961 i Fabian's Møbelfabrik.

6. januar 1937 kl. 5,30 blev brandværnet alarmeret til en brand hos gdr. Nis Rossen, Stubbæk. Der blæste en orkanagtig storm fra sydøst med stærkt snefald, som havde til følge, at der mange steder på vejen lå meterhøje snedriver som besværliggjorde udrykningen. Ved brandværnets ankomst stod hele ejendommen i flammer. Der indebrændte en del dyr, og der var stor fare for de omkringliggende bygninger, herunder det stråtækte forsamlingshus. Men trods den uudholdelige kulde holdt stråleførerne tappert deres pladser, men der måtte foretages afløsning hver 10 minutter. Det var en god trøst, at fru Cecilie Nielsen i købmandsforretningen lige overfor brandstedet hele tiden holdt kaffen varm, så brandmændene på denne måde kunne få lidt varme. Da branden var slukket kl. 10,00 og mandskabet kørte hjem med materiellet og nærmede sig Lundsbjerg, kørte man uhjælpelig fast i en 2 meter høj snedrive. Det udmattede og forfrosne mandskab kunne ikke få køretøj-

Baggården til Aabenraa Orgelbyggeri, hvor der var brand den 2. februar 1963.

et fri, hvorfor man måtte efterlade materiellet og til fods marchere til Lundsbjerg Kro. De 10 mand, heraf flere med forfrysninger i ansigtet, måtte blive på kroen indtil de i eftermiddagens løb blev afhentet af en lastvogn, efter at hovedvejen til Lundsbjerg var ryddet for sne. Udrykningskøretøjet med materiellet måtte blive stående til næste dags eftermiddag, da vejen igen var gjort ryddelig og farbar.

11. maj 1938 udbrød der brand i Lerskov Plantage. Ilden bredte sig hurtigt og fik et stort omfang. Det lykkedes først at få ilden standset, da den var trængt 300 m ind i skoven. Ved branden blev der efterhånden indsat 8 brandværn med over 300 mand.

I 1942 var det en meget hård vinter, som i tilfælde af brand kunne besværliggøre slukningsarbejdet. Det viste sig nemlig, at da der den 22. januar var optræk til en større brand på Andelssvineslagteriets kølehal, var brandhanen på stedet frosset, og der måtte tages vand fra Nyhavn, efter at der var slået hul i isen. Pumpen måtte holdes igang i 9 timer for at vandet i slangerne ikke skulle fryse.

Branden på Sønderjydsk Frøforsyning den 26. oktober 1964. Fotograferet fra Galgebakken.

Ved en brand i Vestergade i marts måned var brandhanerne i Vestergade, Nybro og Nygade frosset, så der måtte pumpes vand fra en brandhane i Skibbrogade.

Den 14. december 1942 opstod der brand i den tidligere gæstgivergård på hjørnet af Storetorv og Vestergade. Her havde den tyske bykommandant til huse med sin stab. Der var stor fare for de nærliggende ejendomme, men ved et energisk slukningsarbejde lykkedes det at begrænse ilden. Branden var formentlig påsat, og denne og en del af de efterfølgende brande må nok sættes i forbindelse med de begivenheder, som var en følge af den tyske besættelse.

Således en brand i en vognladning hø på sporet ved Gammelhavn og den 23. december 1943, da Dapa's fabriksbygning af træ ved Havnegade nedbrændte. Under branden her sprang en stor iltflaske i luften og landede på taget af Gasværket.

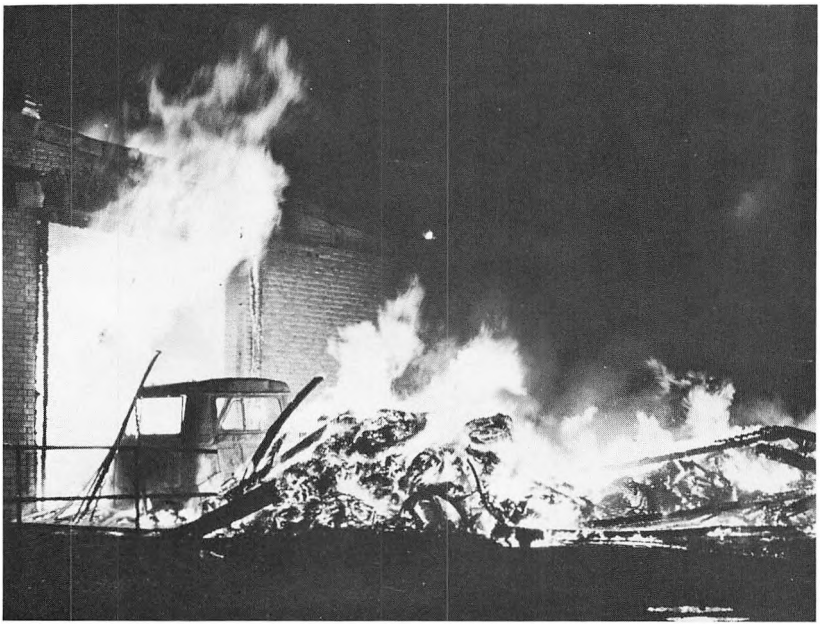

Branden på Rødekro Skotøjsfabrik den 17. april 1971.

Den 4. marts 1944 nedbrændte en stor lagerbygning af træ på ydermolen mellem Sydhavn og Gammelhavn, tilhørende J. J. Voetmann. Bygningen benyttedes af værnemagten.

19. marts 1945 blev man alarmeret til DDPA's benzinlager, hvor en bombe havde sprængt en jernbanevogn med benzin. Ilden havde fået godt fat i lager- og kontorbygningen. Ved en hurtig og effektiv indsats lykkedes det at begrænse ilden. Den 18. august 1945 kl. 2,50 blev brandværnet alarmeret til Nordschleswiger-Zeitung's bygning på Klinkbjerg, hvor der på grund af bombesprængning var udbrudt en meget kraftig ild. Slukningsarbejdet blev besværliggjort ved, at der skete flere sprængninger under arbejdet og hele ejendommen blev flammernes bytte. Men trods vanskelighederne lykkedes det dog at redde nabobygningerne.

Brandværnets indsats ved mosebrand i 1974.

Brandværnet modtog en dusør fra fabrikant P. Petersen, Aabenraa Karosserifabrik, efter at man havde ydet en hurtig indsats ved en brand på fabrikken den 21. april 1951.

En storbrand hærgede den 17. september 1951 foderstoffirmaet Union's silopakhus ved Nyhavn. Der forestod et meget vanskeligt slukningsarbejde, ikke mindst under hensyn til bygningens højde, samtidig var der stor fare for de nærliggende store pakhuse. Brandværnet havde 13 strålerør i brug. Takket været en hurtig indsats, viste brandmandskabet påny, at det kunne sit »kram« og derved reddedes store værdier.

Iøvrigt var året 1951 et af de værste brandår i nyere tid. (Aabenraa Karosserifabrik, Union's silopakhus, bygmester Detlefsens værksted, Karpedam, Christiansen og Witt's lager ved Gammelhavn m. v.).

Den 2. februar 1963 udbrød der brand i den brandfarlige virksomhed Marcussen & Søn's orgelfabrik, som er beliggende i et brandfarligt kvarter.

Men den 26. oktober 1964 var der igen en storbrand, idet Sønderjysk Frøforsynings store lagerbygning nedbrændte. Branden var total, da bygningerne var af træ og fyldt med et meget brandbart varelager. Her blev udført et meget effektivt slukningsarbejde, hvilket bl.a. medførte, at ikke en af de mange naboejendomme blev berørt af ilden. Branden var vel nok den største og omfangsrigeste i brandværnets historie, her blev der stillet store krav til mandskab og materiel.

Ved den store brand på skotøjsfabrikken i Rødekro den 17. april 1971 var Aabenraa frivillige Brandværn tilkaldt. Slukningsarbejdet blev besværliggjort af mangel på vand, men atter var slangemateriellet fra Aabenraa en kærkommen hjælp ved slukningen af branden, hvor skaden androg ca. 5 mill. kr.

Et utal af mark- og skovbrande i de varme og tørre år 1974 og 1975 vil erindres i lang tid, når navnene Klattrup Mose, Bodum Mose og Nr. Ønlev Enge nævnes. Disse brande satte brandmandskabet og materiellet på en hård prøve. Mange brandværn og meget brandmandskab var sat ind i slukningsarbejdet, der strakte sig over flere døgn. Men disse og lignende brande viste, at samarbejdet under bekæmpelsen af brandene mellem brandmandskab, civile og militære hjælpere fik det bedste forløb. Men brandene viste også nytten af at tage tankvogne i brug. Det er noget af det nye i slukningsarbejdet, hvor brandværnene selv kommer frem med slukningsvandet og i en størrelsesorden, der kan få afgørende betydning for en ildebrands videre forløb.

Sluttelig skal nævnes den brand, der midt under Sønderjysk Frivillig Brandværnsforbunds årsmøde i Aabenraa den 10. september 1968, hvor Aabenraa frivillige Brandværn's mandskab måtte afsted til brand på Fasbro ved Løjt Kirkeby. Det gav forstyrrelse i årsmødet og kaffepausen, idet ikke kun brandmænd fra Aabenraa rykkede ud, men mange af deltagerne i årsmødet tog til brandstedet, hvilket er ganske naturligt for brandmænd - for ved selvsyn at følge slukningsarbejdet på nært hold.

Her som så ofte viste det sig, at slangemateriellet fra Aabenraa var af afgørende betydning for slukningsarbejdet.

AABENRAA FRIVILLIGE BRANDVÆRN I JUBILÆUMSÅRET

Af vicebrandkaptajn Aage Kristoffersen

Takket være bevarelsen af førte protokoller over bestyrelsesmøder, forsamlinger m.v., har det været muligt at udgive bogen om brandværnet i de første hundrede år.

Hertil kommer notater indsamlet af afdøde brandkaptajn Peter Petersen, der afleverede disse med det forbehold, at offentliggørelse først måtte finde sted efter hans død. Disse notater har været af stor betydning for værkets tilblivelse.

Aabenraa frivillige Brandværn har helt fra starten været og er vedblivende borgernes eget bidrag i kampen mod ildens hærgen. Det slogan eller motto som altid har været benyttet, er stadig lige aktuelt også i 1978:

Til næstens værn og Gud til ære
det skal vort løsen være.
Vi står fast som klippesten
een for alle - alle for een.

For at blive medlem af det frivillige brandværn kræves det, at man er fyldt 20 år, helst gift samt fastboende i Aabenraa. Dansk statsborgerskab er en selvfølge for at optagelse kan finde sted. En uplettet vandel hører også med til betingelserne for optagelse. Før optagelse kan finde sted indsender ansøgeren en ansøgningsblanket, der helst skal være forsynet med navnet på en aktiv brandmand hos hvem bestyrelsen kan indhente oplysninger om vedkommende.

Ansøgningsskemaet behandles af bestyrelsen, stadig kaldet kommandoet, hvor ansøgerens personlige forhold diskuteres under tavshedspligt. Der foregår herefter en afstemning om hvorvidt optagelse kan fin-

DIPLOM

TILDELES HERVED SØNDERJYSK FRIVILLIG BRANDVÆRNSFORBUNDS

ANCIENNITETSTEGN FOR 25 ÅRS GOD TJENESTE

I DE FRIVILLIGE BRANDVÆRN

_____, DEN

DET FRIVILLIGE BRANDVÆRN
I Aabenraa

HAR DEN ..... UDNÆVNT

TIL

ÆRESMEDLEM

SOM ANERKENDELSE FOR TRO TJENESTE

de sted. Stemmer blot een af kommandoets medlemmer imod, er ansøgningen forkastet og medlemskab udelukket. Når det pågældende medlem har fået udleveret uniform er han optaget som brandmand på prøve i 3 måneder. I overværelse af samtlige kammerater skal han afgive håndslag på at deltage i uddannelse, øvelser og brande uden nogen form for vederlag. Udebliver et medlem uden gyldig grund fra befalet tjeneste eller brande 3 gange i træk, kan vedkommende straks ekskluderes af brandværnet.

For at styrke sammenholdet og kammeratskabet arrangeres der kammeratskabsaftener, hvortil brandmændenes damer også har adgang. Disse arrangementer kan bestå i lottospil, julestue og fest med dans.

Det uddannelsesprogram som brandmændene deltager i består af et antal holdøvelser samt 12 samlede korpsøvelser pr. år. Grunduddannelsen af brandmændene foregår på centrale kurser arrangeret af kredsforbundet i samarbejde med omkringliggende brandværn. Ligeledes på centrale kurser arrangeret af Sønderjysk Frivillige Brandværnsforbund i samarbejde med Statens brandskole, foregår uddannelsen af brandværnets befalingsmænd. Denne uddannelse er henlagt til Civilforsvarets tekniske Skole i Tinglev. På denne skole uddannes ligeledes røgdykkere fra hele landsdelen. For at sikre brandmandskabet eller eventuelt deres pårørende har Aabenraa kommune tegnet en kollektiv ulykkesforsikring, der ved 100% invaliditet eller dødsfald yder en tillægserstatning på kr. 200.000. Forsikringen gælder dog kun ved deltagelse i uddannelse eller brandslukningsopgaver m.v.

Al brandslukning og de opgaver, der iøvrig er pålagt brandværnet udføres vederlagsfrit. Men for brandvagter efter en bekæmpet brand modtager brandmanden en timebetaling svarende til den der udbetales til kommunens timelønnede arbejdere. Vederlag for brandvagter ved cirkus- og teaterforestillinger samt øvrige arrangementer indgår i værnets brandvagtkasse, der blandt andet afholder en række udgifter til uniformer, repræsentation m.v.

Brandværnets orkester arbejder som en selvstændig afdeling, der ved ugentlige øvelsesaftener dygtiggør sig inden for musikken. Ved et utal af arrangementer repræsenterer de således Aabenraa frivillige Brandværn på en værdig måde som det velspillende orkester det er. Også kvinder kan optages som medlemmer af orkesteret. De midler, orkestret modta-

Brandværnets håndmalede bordbanner, der overrækkes medlemmer ved 50 års fødselsdag.

ger ved diverse arrangementer går ubeskåret til indkøb af instrumenter og noder samt til dækning af rejseomkostninger.

Når et medlem efter flere års veludført tjeneste beslutter sig for at udtræde af de aktives rækker kan vedkommende udnævnes til brandværnets æresmedlem. Der udfærdiges herefter et æresbrev, der overrækkes den pågældende. Når et medlem fylder 50 år, modtager den pågældende brandværnets bordbanner, der er forsynet med håndmalet brandværnssymbol. Som erindringsgaver kan der gennem brandværnet købes krus og vægplatter med brandværnsmotiver, fremstillet af Søholm keramikfabrik på Bornholm. Brandværnets medlemmer kan for veludført tjeneste modtage hædersbevisninger. Første gang efter 10 års tjeneste ved tildeling af Justitsministeriets indstiftede 10 års anciennitetstegn. Næste gang efter 25 års tjeneste ved tildelingen af det af Hendes Majestæt Dronningen i 1973 indstiftede hæderstegn for god tjeneste i brandvæsenet samt Sønderjysk Frivillig Brandværnsforbunds 25 års hæderstegn. Hædersbevisninger herudover er tildelt flere af brandværnets medlemmer. Brandværnets passive medlemmer er en støttekreds af borgere, der årligt betaler et kontingent. Det indkomne beløb indgår i brandværnets kasse som et tilskud til driftsudgifterne.

Erindringsgaver fremstillet af Søholms Keramikfabrik.
1) Vægplatte m/ 10 års anciennitetstegn.
2) Vægplatte m/ Sønderjysk Frivillig Brandværnsforbunds 25 års anciennitetstegn.
3) Drikkekrus.

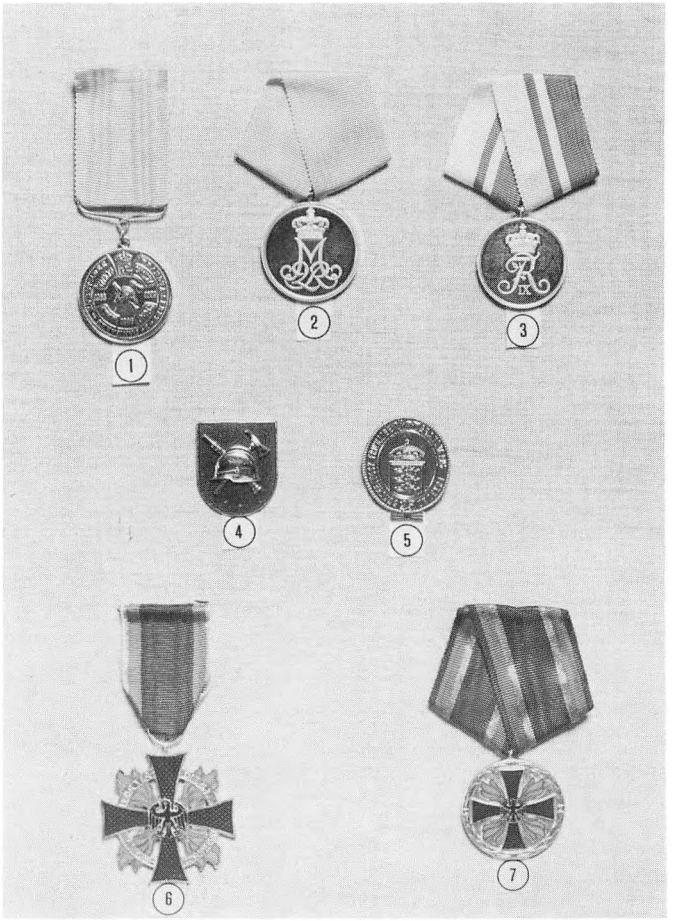

Æresbevisninger:

1) Jubilæumstegnet til Befalingsmænd og Menige i Brandkorps i Købstæderne. Indstiftet den 7. 8. 1906 af Kong Frederik VIII. 2) Hæderstegnet for god tjeneste i brandvæsenet. Indstiftet under den 5. december 1973 af Hendes Majestæt Dronning Margrethe den Anden. 3) Hæderstegnet for 25 års god tjeneste i Civilforsvaret. Indstiftet den 25. april 1963 af kong Frederik IX. 4) Anciennitetstegn for 10 års god tjeneste i brandvæsenet. Indstiftet den 1. juli 1970 af justitsministeriet. 5) Det af Sønderjysk Frivillig Brandværnsforbund i 1922 indstiftede 25 års anciennitetstegn for god tjeneste i brandværnene. 6) Det tyske brandværnsforbunds æreskors af 2. grad. 7) Det tyske brandværnsforbunds brandværnsmedalje.

»Klenodietavle« ophængt på Brandstationen.

Uniformeringen

Igennem årene er der fra tid til anden skiftet uniformsmodel og -typer. Disse udskiftninger har altid medført store økonomiske belastninger for brandværnet. Overtagelse af brugte uniformer fra andre brandkorps og fra politiets uniformerede personel har fundet sted i mange år, men her støder man på det problem, at indenfor politietaten er uniformsterminerne forlænget med det resultat, at uniformerne er mere nedslidte, når de overdrages brandværnet. Da uniformer og øvrige udrustningsgenstande anskaffes uden tilskud fra kommunen, og derved er brandværnets ejendom, har man forsøgt sig med diverse arrangementer for at skaffe midler til indkøb af nye uniformer inden jubilæet.

Takket være tilskud fra byens pengeinstitutter, kommunen og fra anden side er det lykkedes først at anskaffe uniformer til orkestret og nu til brandværnets mandskab. Man vil i jubilæumsåret kunne se brandværnets medlemmer iført en branddragt af svensk model samt nye hjelme og livremme.

Ældre uniformstype.

Orkesteruniform 1978.

Udgangsuniform 1978.

Arbejdsuniform 1977.

Arbejdsuniform (branddragt) 1978.

Brandværnets organisation

Brandværnet er opdelt i 4 afdelinger, der hver har deres specielle opgave. I dag findes:

Stigeafdelingen,
Røgdykkerafdelingen,
Vandforsyningsafdelingen og
Brandværnsorkestret.

Brandværnet ledes af en bestyrelse - kommandoet - som består af brandkaptajnen - vicebrandkaptajnen, sekretæren og kassereren. Endvidere indgår 3 brandmestre og 3 underbrandmestre fra de respektive afdelinger i bestyrelsen, orkestret er repræsenteret ved dets ledere. Bestyrelsen, der vælges på den årlige generalforsamling, træffer beslutning om alle forhold indenfor brandværnet, tilrettelægger kurser, uddannelse og øvelser for derved at sikre sig, at brandværnets personel til enhver tid er i stand til at yde den bedste hjælp, når der er behov herfor.

I sommermånederne er fastlagt en vagtturnus, der sikrer, at der altid er det fornødne mandskab til rådighed.

Æresretten består stadig, men er heldigvis sjældent i funktion. Denne interne ret er sammensat af såvel bestyrelsesmedlemmer som brandværnets menige medlemmer. Æresrettens hovedopgave er at tage stilling til klager fra medlemmer, der føler sig uretfærdigt behandlet samt i de grelle tilfælde at træffe afgørelse om medlemmers eksklusion.

Ved kontrakt med Aabenraa kommune forpligter brandværnet sig til at yde en forsvarlig brandslukning- og redningstjeneste, samt opgaver iøvrigt, der i henhold til brandloven er pålagt kommunernes brandvæsen. Som vederlag herfor modtager brandværnet et årligt pengebeløb til bestridelse af værnets mangeartede udgifter.

Aabenraa frivillige Brandværns æresmedlemmer 1978. Christen Hansen – Herman Jacobsen – Niels Christian Mortensen – Gustav Nagel Dall – Willi Hans Christiansen – Hans Wollesen – Hans Hansen.

Alarmeringsordningen

Når der opstår brand, er det af stor betydning med en hurtig og effektiv alarmeringsordning. Få minutters forsinkelse kan ofte være af afgørende betydning for en brands rettidige nedkæmpelse. En lille brand kan i løbet af få minutter udvikle sig til en storbrand og påføre de skadelidte store økonomiske tab.

Når der drejes 000 etableres der kontakt til politiets alarmeringscentral, der blandt andet også formidler kontakten til brandværnet.

Til alarmcentralen bør der afgives en korrekt alarmering, der skal omfatte:

Hvor det brænder. (Gade/vej, husnummer, by).
Hvad der brænder.
Personer i fare.
Hvorfra der ringes.

Politiet foretager herefter alarmering af brandværnet. Det afhænger af brandens karakter, hvor mange brandmænd der skal tilkaldes. Foruden brandstationen, kan 15 brandmænd tilkaldes over telefonen. Ved større brande tilkaldes det øvrige brandmandskab ved start af civilforsvarets sirener. De brandmænd, der modtager alarmen pr. telefon kører direkte til brandstedet når branden er indenfor bygrænsen. Ved brande udenfor bygrænsen, køres der samlet fra brandstationen. Det brandmandskab, der hører sirenealarmen ved ikke på forhånd hvor det brænder, men møder normalt på brandstationen for nærmere instrukser. Ofte kan branden ses, men de brandmænds koner, der har fået oplyst adressen, stiller sig ud på gaden for at oplyse efterfølgende brandmænd om, hvor de skal give møde. Om få år vil brandværnet sikkert være forsynet med lommeradioer til alarmering af brandmandskabet. Denne alarmeringsmåde giver det vagthavende mandskab en større bevægelsesfrihed. Men også på anden måde kan brandværnet alarmeres, idet der forskellige steder i byen er installeret elektroniske brandalarmer, som i tilfælde af brand starter et alarmanlæg, der er installeret på brandstationen. Disse anlæg er blandt andet installeret på Landsarkivet, Folkehjem, Landsbiblioteket, Agoraen og Grand Hotel.

Aabenraa frivillige Brandværns bestyrelse – kommandoet ved 100 års jubilæet. Siddende: Vicebrandkaptajn Aage Kristoffersen – brandkaptajn Helmuth E. Asmussen – sekretær Christian F. Petersen – kasserer Henry Th. Jensen. Stående: Knud J. Calender – Aage N. C. Terp – Hans H. Dideriksen – Manfred A. Christensen – Herman Møller – Hans J. Hymøller – Erik T. Boysen – Hans J. Knudsen.

Brandværnets aktive medlemmer 1978

Ledelsen

Helmuth Ecklon Asmussen
Født den 1. 12. 1922 i Augustenborg.
Brandkaptajn og brandinspektør.
Indmeldt den 27. 7. 1947. Sekretær fra 4. 2. 1960 - 9. 5. 1960.
Brandkaptajn fra 28. 1. 1965. Vicebrandinspektør fra 28. 1. 1965.
Brandinspektør fra 1. 5. 1968.
Bestyrelsesmedlem af Aabenraa-Kredsens Brandværnsforbund fra 1965.
Kredsformand fra 1969.
Medlem af hovedbestyrelsen for Sønderjysk Frivillig Brandværnsforbund fra 1965.
Udnævnt til Ridder af Dannebrogordenen samt tildelt Brandvæsenernes 25 års jubilæumstegn - Sønderjysk Frivillig Brandværnsforbunds 25 års hæderstegn - Civilforsvarets 25 år hæderstegn - Det tyske brandværnsforbunds æreskors.

Aage Kristoffersen
Født den 19. 11. 1929 i Mogenstrup.
Vicebrandkaptajn.
Indmeldt den 4. 6. 1956. Sekretær fra 9. 5. 1960 - 28. 1. 1965.
Vicebrandkaptajn fra 28. 1. 1965.
Konst. vicebrandinspektør fra 25. 6. 1968 - 1. 4. 1970.
Sekretær i Aabenraa-Kredsens Brandværnsforbund fra 1971.
Sekretær i Sønderjysk Frivillig Brandværnsforbund fra 1972.
Tildelt Civilforsvarets 25 års hæderstegn - Det tyske brandværnsforbunds brandværnsmedalje.

Christian Frelle Petersen
Født den 8. 5. 1907 i Aabenraa.
Sekretær.
Indmeldt den 20. 9. 1947. Sekretær fra 28. 1. 1965.
Sekretær i Sønderjysk Frivillig Brandværnsforbund fra 1950–1972.
Tildelt Brandvæsenernes 25 års jubilæumstegn - Sønderjysk Frivillig Brandværnsforbunds 25 års hæderstegn - Det tyske brandværnsforbunds æreskors.

Aabenraa frivillige Brandværns aktive medlemmer ved 100 års jubilæet.

Henry Thorvald Jensen
Født den 16. 3. 1920 i København.
Kasserer.
Indmeldt 16. 1. 1948.
Underbrandmester i stigeafdelingen fra 28. 1. 1964 - 6. 3. 1975.
Kasserer fra 6. 3. 1975.
Tildelt Brandvæsenernes 25 års jubilæumstegn -
Sønderjysk Frivillig Brandværnsforbunds 25 års hæderstegn.

Hans Jørgen Hymøller
Født den 28. 7. 1915 i Flensborg.
Brandmester.
Indmeldt den 23. 4. 1949.
Brandmester og leder af stigeafdelingen fra 9. 2. 1955.
Tildelt Brandvæsenernes 25 års jubilæumstegn -
Sønderjysk Frivillig Brandværnsforbunds 25 års hæderstegn.

Hans Herman Dideriksen
Født den 1. 8. 1926 i Arrild.
Brandmester.
Indmeldt den 24. 10. 1955. Underbrandmester fra 28. 1. 1965.
Brandmester og leder af vand- og slangeholdet fra 23. 3. 1976.

Knud Jes Calender
Født den 4. 8. 1929 i Marstal.
Brandmester.
Indmeldt den 12. 4. 1965. Underbrandmester i røgdykker-afdelingen fra 21. 3. 1972.
Brandmester og leder af røgdykkerafdelingen fra 27. 2. 1973.

Manfred Adolf Christensen
Født den 21. 4. 1938 i Sweinemünde.
Underbrandmester.
Indmeldt 29. 10. 1962. Underbrandmester i vand- og slangeholdet fra 23. 3. 1976.

Aage Niels Christensen Terp
Født den 27. 2. 1933 i Ørby.
Underbrandmester.
Indmeldt den 29. 10. 1962.
Underbrandmester i røgdykkerafdelingen fra 10. 3. 1977.

Aabenraa frivillige Brandværns orkester ved 100 års jubilæum.

Herman Møller

Født den 17. 4. 1931 i Aabenraa.
Indmeldt i Hjordkær den 1. 10. 1954. I Aabenraa den 13. 11. 1969.
Underbrandmester i stigeafdelingen fra 6. 3. 1975.

Hans Jørgen Knudsen

Orkesterleder.
Indmeldt den 27. 1. 1947. Leder af orkestret fra 25. 1. 1967.
Tildelt Brandvæsenernes 25 års jubilæumstegn - Sønderjysk Frivillig Brandværnsforbunds 25 års hæderstegn.

Erik Truelsen Boysen

Født den 10. 4. 1948 i Sønderborg.
Indmeldt den 20. 3. 1966. Bestyrelsesrepræsentant for orkestret fra den 23. 2. 1976.

Stigeholdet

Leder Hans Jørgen Hymøller,
næstkommanderende Herman Møller.

Brandmand	*Indmeldt*
Lejf Dall, depotmester fra 1. augsut 1976	4. 5. 1959
Adolf Behrens	15. 9. 1960
Hans Peter Lorensen (i Vojens 1960)	12. 4. 1965
Helge Ecklon Asmussen	12. 5. 1964
Flemming Bernhardt	14. 6. 1965
Jørgen Boisen	8. 2. 1967
Frede Andresen (i Hellevad 1968)	2. 11. 1970
Bent Andresen (i Hellevad 1968)	30. 4. 1974
Nis Peter Callesen	30. 4. 1974
Rudolf Brink	25. 2. 1976

Røgdykkerholdet

Leder Knud Jes Calender,
næstkommanderende Aage Niels Christensen Terp.

Brandmand	*Indmeldt*
Søren Theodor Matzen	24. 9. 1953
Albert Behrens	15. 9. 1960
August Henrich Behrens	2. 11. 1961

Stigeholdet 1978.

Niels Thor Olsen	11. 1. 1962
Børge Christian Thomsen (i Hjordkær 1968)	13. 5. 1975
Hans Christian Jensen	18. 5. 1972
Orla Schulz	14. 4. 1975
Bjarne Tiede Petersen	25. 2. 1976

Vand- og slangeholdet

Leder Hans Herman Dideriksen,
næstkommanderende Manfred Adolf Christensen.

Brandmand	*Indmeldt*
Ole Johannes Lauesen Hauritz	4. 1. 1946
(Depotmester fra 1. 8. 1946 - 1. 8. 1976)	
Hans Peter Hansen	11. 1. 1951
Kai Nielsen	14. 3. 1960
Hakon Anthony	17. 10. 1966
Christian Petersen	12. 1. 1967
Verner Rasmussen	7. 11. 1967
Christian Frederik Duborg Jepsen	21. 1. 1969
Leif Jensen	2. 12. 1974
Gunnar Koed Lauritzen	29. 9. 1976
Erik Dall	21. 2. 1977
Jan Edemann-Nielsen	25. 5. 1977
Hans-Werner Petersen	12. 9. 1977
Flemming Jessen Skøtt	15. 11. 1977
Helmuth Ecklon Asmussen jun.	18. 4. 1978
Kim Finn Hauritz Asmussen	23. 5. 1978

Aabenraa frivillige Brandværns orkester

Leder Hans Jørgen Knudsen,
næstkommanderende Erik Truelsen Boysen.
Instruktører: Helge Pedersen og Lejf Dørig,
Slesvigske Fodregiments Musikkorps, Haderslev.

Musiker	*Indmeldt*
Hans Christian Knudsen	5. 9. 1957
Andreas Peter Callesen	4. 2. 1960
Kaj Riedel	12. 5. 1964
Torkil Pedersen	12. 5. 1964
Bent Esbensen	1. 8. 1965
Bent Dumstreig	15. 2. 1967
Torben Uldall	29. 1. 1968

Røgdykkerholdet 1978.

Verner Pedersen	12. 2. 1968
Johnny Green	17. 3. 1968
Bent Ole Petersen	17. 3. 1968
Gunnar Jørgensen	17. 3. 1968
Viggo Jørgensen	12. 1. 1969
Connie Trolle	10. 4. 1973
Reinhard Einfeldt	12. 8. 1973
Brian Roworth	21. 3. 1974
Ralf Conradsen	20. 6. 1974
Svend Grabowsky	20. 9. 1974
Poul Erik Grubbe	16. 1. 1975
Birgitte Skellgaard	17. 1. 1975
Hans Verner Olsen	18. 9. 1975
René Foshammer	20. 8. 1975
Poul Erik Schrøder	28. 3. 1976
Erling Green	1. 9. 1976
Kaj Østergaard Jensen	15. 9. 1976
Ejner Johnsen	23. 9. 1976
Poul Erik Rasmussen	7. 8. 1977
Ingrid Hyldahl	2. 9. 1977
Kirsten Olsen	3. 9. 1977
Catharina Damgaard	3. 9. 1977

Brandværnets æresmedlemmer 1978

Navn	*Indmeldt*	*Udnævnt til æresmedlem*
Christian Christensen	20. 8. 1926	20. 1. 1952
Hans Hansen	4. 3. 1935	7. 2. 1963
Niels Christian Mortensen	20. 2. 1936	10. 3. 1964
Herman Jacobsen (Kliplev)	1. 9. 1934	18. 8. 1969
Andreas Fisker	13. 3. 1940	24. 2. 1972
Christen Hansen	4. 3. 1935	21. 3. 1972
Willi Hans Christiansen	8. 6. 1946	21. 3. 1972
Hans Wollesen	6. 8. 1945	30. 8. 1972
Gustav Nagel Dall	29. 5. 1942	23. 3. 1976
Nikolai Weber	23. 4. 1949	23. 3. 1976

Vand- og slangeholdet 1978.

Materiel og køretøjer

Til at udføre det humanitære arbejde, som redning af mennesker og dyr samt materielle værdier er, står det frivillige brandværns mandskab til rådighed nat og dag. Men uden godt og tidsvarende brandmateriel nytter beredvilligheden ikke meget.

Det frivillige brandværn har altid bestræbt sig på at anskaffe det bedste og mest moderne brandslukningsudstyr, hvilket de bevilgende myndigheder med megen velvilje har imødekommet. Materiel og køretøjer er Aabenraa kommunes ejendom. Brandinspektøren udarbejder på brandkommissionens vegne de årlige budgetter over materielanskaffelser og driftsudgifter. Efter behandling i brandkommissionen indsendes budgetforslaget til byrådets godkendelse. Udgifterne varierer fra år til år. Når udgiften til anskaffelse af et nyt køretøj er på budgettet, vil dette belaste gennemsnitsudgiften pr. indbygger voldsomt. En opgørelse over udgiften til brandslukning i Aabenra kommune for regnskabsåret 1975/76 udviser en udgift på kr. 14,75 pr. indbygger. Disse udgifter omfatter samtlige udgifter til den brandslukning der udføres af de frivillige brandværn i Barsmark, Løjt Kirkeby, Stubbæk og Aabenraa.

Af brandslukningsmateriel skal her nævnes:

1 Depotvogn, Ford V/8, årgang 1937
indrettet med materiel til forureningsbekæmpelse
og forsynet med en pumpe på 1.600 l/m.

1 Automobilsprøjte, Ford V/8, årgang 1949
forsynet med en 2.000 l/m pumpe og
skumaggregat samt 750 liters vandtank

1 Slangetender, Land-Rover, årgang 1962
forsynet med 2.000 l/m pumpe og 600
meter brandslanger.

1 Automobilsprøjte, Mercedes-Benz, årgang 1970
forsynet med en 1.800 l/m pumpe samt 1.200 liters
vandtank.

1 Vandtankvogn, M.A.N., årgang 1968
forsynet med en 2.400 l/m pumpe samt en 7.200
liters vandtank.

Brandslukningsmateriellet i 1978.

1 Påhængssprøjte, Aster, årgang 1942
forsynet med en 1.200 l/m pumpe.

1 Påhængsbæresprøjte, Ziegler, årgang 1970
forsynet med en 860 l/m pumpe.

1 Påhængsstige, Magirus, årgang 1964
udskudt længde 18,4 meter.

Den samlede pumpekapacitet udgør 11.860 liter pr. minut.
Køretøjernes vandtankkapacitet omfatter 9.150 liter.
Brandværnet råder over 11 sæt røgdykkerapparater.
Slangemateriellet udgør 5.040 meter ildebrandsslanger.

Afslutning

På hundredårsdagen går tankerne tilbage til vore forgængere for den fremsynethed og idealistiske tankegang, der lå bag oprettelsen af Aabenraa frivillige Brandværn.

Gennem flere slægtled har et ukendt antal af byens borgere ved en frivillig og aktiv indsats medvirket til at skabe og bevare det gode ry brandværnet har blandt byens befolkning og i andre kredse.

Det har ikke været muligt at nævne det store antal personer, der har ydet en fortrinlig og fortjenstfuld samt omtaleværdig indsats for det frivillige brandværn. Bogen er alene tænkt som et bidrag til belysning af det frivillige brandværns mere historiske for- og nutid.

Med bogens udgivelse er der givet vore efterfølgere et stykke litterært værktøj i hænde til fortsat bearbejdelse og videreførelse. Mange har et og andet at sige Aabenraa frivillige Brandværn tak for, men også brandværnet er stor tak skyldig til myndighederne, firmaer, organisationer og enkeltpersoner i såvel ind- som udland.

Det skal være Aabenraa frivillige Brandværns håb, at der også i fremtiden vil gøres brug af den humanitære gerning et frivilligt brandværn udfører i samfundets tjeneste.

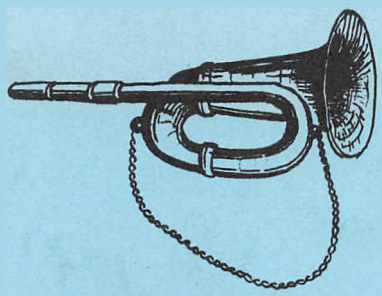

EEN FOR ALLE
ALLE FOR EEN

